

МОТИВИ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Изготвянето на Програми за енергийна ефективност от органите на държавната власт и органите на местно самоуправление е залегнало в Закона за енергийната ефективност. Програмата за енергийна ефективност се разработват в съответствие с Националната стратегия по чл.24 от ЗЕЕ и Националния план за действие по енергийна ефективност при отчитане на специфичните особености на регионалните планове за развитие на съответния район за планиране.

Чрез Програмата за енергийна ефективност се изпълнява държавната политика по енергийна ефективност за постигане на националната индикативна цел за пестене на горива и енергии.

ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Изготвянето на общински програми и изпълнение на проекти за повишаване на енергийната ефективност и за използване на възобновяеми енергийни източници и био горива е един от приоритетите на кохезионната политика на Европейския съюз. Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за тяхното изпълнение, кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства като качество на въздуха, изменението на климата и управлението на ресурсите, във възможности за развитие на региона ни в по-атрактивно място за инвестиране и работа, повишаване на конкурентните регионални преимущества и износа на регионални иновации в областта на околната среда.

Повишаването на енергийната ефективност е дейност, която е носител едновременно, както на висок екологичен, социален така и непосредствен икономически интерес. Реализирането на националната политика по енергийна ефективност е възможно само с активно участие на общините. Активното участие се обуславя от факта, че те са основен фактор, от чийто действия зависи повишаването на енергийната ефективност на сградите и комуналния сектор на територията на общината.

ОБЩИНА ШАБЛА

Изх. №
..... Г.

ДО
ОБЩНСКИ СЪВЕТ
ГРАД ШАБЛА

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От Мариян Жечев – Кмет на община Шабла

ОТНОСНО: Програма за енергийна ефективност на Община Шабла 2020 – 2025 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА ОБЩНСКИ СЪВЕТНИЦИ,

Общинската Програма за енергийна ефективност на община Шабла за периода 2020 – 2025 г. е разработена на основание чл.12, ал.2 от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ), обн. ДВ бр. 35 от 2015 г. с последни изм. ДВ. бр.83 от 9 Октомври 2018 г. Програмата е в съответствие с Националния план за действие по енергийна ефективност, Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия, Националната дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществените и частния национален жилищен и търговски сграден фонд и Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) за разработване на програми за енергийна ефективност.

Във връзка с гореизложеното и на основание чл.12,ал.2 от Закона за енергийната ефективност, предлагам Общински съвет – гр.Шабла да вземе следното

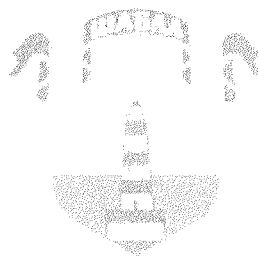
Проект!

РЕШЕНИЕ:

1. На основание чл.12,ал.2 от Закона за енергийната ефективност, и чл.21, ал.1, т.12 от ЗМСМА, приема представените от общинска администрация Програма за енергийната ефективност на Община Шабла 2020-2025 г..
Приложения: Съгласно текста.

ВНАСЯ,

МАРИЯН ЖЕЧЕВ
Кмет на община Шабла

ПРОГРАМА

**ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ
НА ОБЩИНА ШАБЛА
2020-2025 Г.**

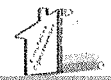

ЯНУАРИ 2020 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	3
ВЪВЕДЕНИЕ	4
I. Основание за разработване	5
II. Приложими нормативни актове	7
III. Профил на община Шабла	10
3.1. Географска характеристика, релеф, климат, води и почви	10
3.2. Население и демографска характеристика	15
3.3. Домакинства	18
3.4. Сграден фонд	18
3.5. Местно икономическо развитие	22
3.6. Промисленост	24
3.7. Транспорт	25
3.8. Туризм	27
3.9. Селско и горско стопанство	29
3.10. Енергийна мрежа и външна осветителна уредба	32
IV. Политика по енергийна ефективност	35
V. Състояние на енергийното потребление	37
VI. Цели и обхват	40
VII. Избор на дейности и мерки	41
VIII. Очаквани ефекти от изпълнението	44
IX. Етапи на изпълнение	45
X. Източници на финансиране	46
XI. Наблюдение и контрол	49
XII. Отчет на изпълнението	52
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	53

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АУЕР – Агенция за устойчиво енергийно развитие
БГВ – битово горещо водоснабдяване
ВИ – възобновяеми източници
ВЕИ – възобновяеми енергийни източници
ВИЕ – възобновяеми източници на енергия
ЕЕ – Енергийна ефективност
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕСБ – Енергийна стратегия на България
ЕСМ – енергоспестяващи мерки
ЕК – Европейска комисия
ЗБР – Закон за биологичното разнообразие
ЗВ – Закон за водите
ЗГ – Закон за горите
ЗЕ – Закон за енергетиката
ЗЕЕ – Закон за енергийна ефективност
ЗЕВИ – Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗРА – Закон за рибарство и аквакултури
ЗУТ – Закон за устройство на територията
ЗЧАВ – Закон за чистотата на атмосферния въздух
КЕВР – Комисия за енергийно и водно регулиране
КЕП – крайно енергийно потребление
КПД - Коефициент на полезно действие
КЛЛ - Компактни луминисцентни лампи
кВт - Киловат
МВт - Мегават
л./сек – литра в секунда
МВтч - Мегават час
кВт/год - Киловата годишно
kWh - киловат час
kWh/m² - киловат час на квадратен метър
m³ – кубичен метър
МВтч/год - Мегават часа годишно
GWh - гигават часа
m/s – метра в секунда
МЕ - Министерство на енергетиката
МРРБ - Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МЗХ - Министерство на земеделието и храните
МПС – моторно превозно средство
НЛВН - Натриеви лампи с високо налягане
НПДЕЕ – Национален план за действие за енергийна ефективност
НСИ – Национален статистически институт
ООН – Организация на обединените нации
ОП – Оперативна програма
ПЕЕ – Програма за енергийна ефективност
РЗП – разгъната застроена площ
СИР – Североизточен район
УОТ – улично осветително тяло

ВЪВЕДЕНИЕ

Енергийната ефективност може да се представи като измерител за разумното използване на енергията, което представлява функция от повишаване на ефекта от дейностите, свързани с потребление на енергия, при същевременно намаляване на разходите за това без загубата на енергиен комфорт.

Аспекти на енергийната ефективност

- Политически – намаляване на енергийната зависимост на страните-членки на Европейския съюз от външни доставчици и пестеливо използване на изчерпаеми фосилни горива.
- Икономически и социален - конкурентоспособност и икономически растеж; повишаване на стандарта на живот на домакинствата чрез освобождаване на допълнителен финансов ресурс, борба с енергийната бедност (България е на първо място в Европа по енергийна бедност. От това “заболяване” по информация от Световната банка страда над 60 % от населението.)
- Екологичен – намаляване на вредните емисии в атмосферата и намаляване на щетите върху природата, причинени от добива на енергоресурси.

Понятието за енергийна ефективност е свързано не само с икономия, но и с извличане на максимална полза от всяка единица енергия, чрез използването на съответните модерни технологии за задоволяване на ежедневните нужди от потребление. Тя е най-лесният и ефективен начин за намаляване на енергийната консумация и същевременно предотвратява замърсяването на околната среда.

Енергийната ефективност, като елемент от политиката по устойчиво развитие, води до:

- намаляване разходите за горива и енергия;
- повишаване сигурността на снабдяването с енергия;
- подобряване на топлинния комфорт;
- намаляване емисиите на парникови газове.

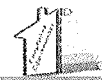
Повишаването на енергийната ефективност е един от основните инструменти, които водят до постигането на заложените цели на държавната политика в областта на икономиката и енергетиката не само на национално ниво, но и на местно. Реализирането на националната политика по енергийна ефективност е възможно само с активното участие на Общините. От техните действия зависи повишаването на енергийната ефективност на сградите и комуналния сектор на съответната територия. Общините, като консуматори на енергия, имат съществена роля в развитието на енергийната ефективност чрез изпълнението на заложените в планове, програми и проекти енергоспестяващи мерки за намаляване на енергийната консумация.

Реализацията на общинските програми за енергийна ефективност води до:

- намаляване на зависимостта на общините от доставка на енергия и енергоносители;
- намаляване разходите за енергия и съответно повишаване на жизнения стандарт и качеството на живот;
- повишаване конкурентоспособността на местната икономика;
- откриване на иновативни производства и нови работни места;
- ограничаване на негативното въздействие върху околната среда и климата.

Общият стремеж при изпълнението на Програмите за енергийна ефективност е намаляване на енергийната интензивност на брутния вътрешен продукт на страната чрез намаляване потреблението на енергийни ресурси от крайните потребители на горива и енергия.

Изготвянето на общински програми за енергийна ефективност (ПЕЕ) е задължителна част от държавната политика по енергийна ефективност и налага участието на съответните регионални и местни структури. Общинските програми за енергийна ефективност целят да се намали нивото на енергопотребление в обектите - общинска собственост (сгради, инсталации,

улично осветление и др.), като по този начин да се даде пример на населението и бизнеса с оглед генериране икономия на енергия в бита и индустрията.

Изпълнението на проекти и дейности за повишаване на енергийната ефективност е един от приоритетите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода до 2020 г. Местните власти трябва да играят водеща роля в разумното използване на енергията. Реализирането на местни програми, планове и проекти за устойчиво потребление на енергия трябва да се превърне в неотменно задължение за всички общини в Европа, защото това носи значителни ползи на местните общности.

Предвидените в настоящата програма мерки, проекти и дейности имат за цел политиката по енергийна ефективност да се превърне в приоритетна на територията на община Шабла, като по този начин се повишат икономическия растеж и жизнения стандарт на населението и се подпомогне опазването на околната среда.

I. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

Общинската Програма за енергийна ефективност на община Шабла за периода 2020 – 2025 г. е разработена на основание чл.12, ал.2 от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ), обн. ДВ бр. 35 от 2015 г. с последни изм. ДВ. бр.83 от 9 Октомври 2018 г. Програмата е в съответствие с Националния план за действие по енергийна ефективност, Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия, Националната дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществените и частния национален жилищен и търговски сграден фонд и Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) за разработване на програми за енергийна ефективност.

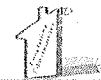
Общинската програма е подчинена на Енергийната стратегия на Република България до 2020 г. и Протокола от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата.

През ноември 2018 г., Европейският парламент прие новите цели за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници. **До 2030 г. енергийната ефективност в ЕС трябва да се подобри с 32.5%**, като делът на енергията от възобновяеми източници трябва да представлява поне 32% от крайното брутно потребление в ЕС. И двете цели ще се преразгледат преди 2023 г. и могат само да бъдат увеличени, но не и намалени.

Програмата е в съответствие с тази рамка на ЕС, която предлага цели и мерки, с които икономиката и енергийната система на съюза да станат по-конкурентоспособни, сигурни и устойчиви. Тя включва цели за намаляване на емисиите на парникови газове и за увеличаване на използването на енергия от възобновяеми източници, като в нея се предлага нова система за управление и показатели за изпълнение.

По-специално, европейската енергийна рамка предлага следните действия до 2030 г.:

- поемане на ангажимент да продължи намаляването на емисиите на парникови газове, като се определи цел за намаляване с 40% до 2030 г. спрямо равнищата от 1990 г.
- определяне на цел процентът на енергията от възобновяеми източници да достигне поне 27% от енергийното потребление, като държавите членки запазят гъвкавост по отношение на определянето на националните цели
- постигане на по-добра енергийна ефективност чрез евентуални изменения на директивата за енергийна ефективност
- реформа на схемата на ЕС за търговия с емисии, като се включи резерв за стабилност на пазара
- ключови показатели — относно цените за енергия, диверсификацията на доставките, междусистемните връзки между държавите членки и технологичното развитие — с

оглед измерване на напредъка към по-конкурентна, сигурна и устойчива енергийна система

- нова рамка за управление и докладване от страна на държавите членки, основана на националните планове, координирани и оценявани на равнището на ЕС.

Настоящата програма е разработена и в съответствие със:

➤ **Интегриран национален план в областта на енергетиката и климата до 2030 г. на Република България (ИНПЕК).**

Документът е изготвен в съответствие с изискванията на Регламента за управлението на енергийния съюз (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2018/1999 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета), съгласно който държавите членки на Европейския съюз трябва да предадат проекта на ИНПЕК до 31.12.2018 г.

Ключовите цели на националната енергийна политика до 2030 г., заложи в ИНПЕК са:

- Национална цел за енергийна ефективност 27%;
- Национална цел за дял на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия – 27%;
- Национална цел за междусистемна свързаност – 15%.

➤ **Стратегия „Енергетика 2020” на Европейския съюз.**

През 2007 г. Европейският съвет прие нови енергийни цели за 2020 г., т.нар. „триада 20-20-20” за намаляване на емисиите на парникови газове с 20%, увеличаване на дела на енергията от възобновяеми източници до 20% и подобрене на енергийната ефективност с 20%. Тези цели целят ефективното използване на ресурсите на Европа като се направят важни промени в начина, по който Европа произвежда и консумира енергия и се основават на това което вече е постигнато в областта на енергийната политика.

➤ **Пътна карта за енергетиката до 2050 г.**

През декември 2011 г. Европейската комисия публикува Пътна карта за енергетиката, която има за цел понижаване на въглеродните емисии до 2050 г. като същевременно се подобри конкурентоспособността и сигурността на доставките за Европа.

➤ **Директиви на Европейския съюз за енергийна ефективност.**

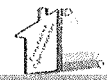
Европейското право в областта на енергийната ефективност включва седем директиви и девет регламента, които са транспонирани в българското законодателство в Закона за енергийната ефективност.

Две от директивите са тясно свързани с енергийния мениджмънт в Общините:

➤ **Директива 2010/31/ЕС на Европейският парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите.**

Целта на директивата е да насърчи подобряване на енергийните характеристики на сградите в рамките на ЕС, като се вземат предвид външните климатични и местни условия, както и изискванията за параметрите на вътрешния въздух и съотношението разходи-ефективност. Директивата определя изисквания по отношение на:

- Общата методологична рамка за изчисляване на цялостните енергийни характеристики на сгради и части от тях;
- Прилагане на минимални изисквания по отношение на енергийните характеристики на нови и съществуващи сгради, сградни компоненти и външни ограждащи елементи на сградата, които подлежат на основен ремонт;
- Енергийно сертифициране на сгради и части от тях.

➤ **Директива 2012/27/ЕС на Европейският парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност.**

Основната цел на директивата е да допринесе за постигане на целите на ЕС за енергийна ефективност до 2020 г. чрез:

- Изготвяне на национална дългосрочна стратегия за саниране на обществения и частен сграден фонд;
- Задължително реновиране на 3% годишно от пълната разгъната застроена площ (РЗП) на държавните сгради над 250 кв.м, а за общинските сгради това е пожелателно;
- Насърчаване използването на ЕСКО дружества за енергийни услуги и договори за енергоспестяване с гарантиран резултат за финансиране на санирането на сградния фонд;
- Въвеждане на система за енергийно управление, включително енергийни обследвания, като част от прилагането на плана по ЕЕ от публичните органи.

Община Шабла е в състояние да насърчава инвестициите и упражнява контрол върху редица дейности, водещи до повишаване на енергийната ефективност на нейната територия.

С разработването на настоящата Програма за енергийна ефективност, Община Шабла ще създаде устойчива политика за усвояване на различни енергийни възможности, тяхното приложение на местно ниво с конкретен обхват на инвестициите и осигуряване на финансиране, чрез различни инструменти. Програмата е съгласувана с Общинския план за развитие на община Шабла за периода 2014-2020 г. и включените в него проекти и дейности.

II. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Законодателната рамка в областта на енергийната ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници се определя от следните по-важни нормативни документи:

➤ **Закон за енергийната ефективност (изм. ДВ. бр.83 от 9 Октомври 2018 г.)**

Въвеждането в българското законодателство на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност със сега действащия ЗЕЕ поставя редица предизвикателства пред т. нар. „задължени лица - търговци с енергия“, както и пред Общините в качеството им на крайни клиенти на енергия.

По силата на чл. 12 от ЗЕЕ държавната политика в областта на енергийната ефективност се изпълнява от всички държавни и местни органи, като за целта тези органи разработват и приемат **програми по енергийна ефективност**, съответстващи на целите, заложи в:

- национални планове за действие по енергийна ефективност;
- национален план за сгради с близко до нулево потребление на енергия;
- национален план за подобряване на енергийните характеристики на отопляваните и/или охлаждаемите сгради - държавна собственост, използвани от държавната администрация;
- национална дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществения и частния национален жилищен и търговски сграден фонд;

Програмите по енергийна ефективност се разработват при отчитане на стратегическите цели и приоритети на регионалните планове за развитие на съответните райони, изготвени на основание чл. 4, ал. 3 от Закона за регионалното развитие, както и въз основа на перспективите за устойчиво икономическо развитие на съответните райони за икономическо планиране.

По аргумент от чл. 12, ал. 4 от ЗЕЕ, средствата за изпълнение на програмите по енергийна ефективност се осигуряват в рамките на бюджетите на държавните органи и на общините.

Съгласно чл. 14 от ЗЕЕ, за подпомагане изпълнението на националната цел за енергийна ефективност се въвежда схема за задължения за енергийни спестявания, която да осигури постигането на обща кумулативна цел за спестена енергия при крайното потребление на енергия до 31 декември 2020 г.

Общата кумулативна цел за енергийни спестявания обхваща периода 2014-2020 г. и се определя като натрупване на нови енергийни спестявания от минимум 1,5 на сто годишно от средната годишна стойност на общото количество на продажбите на енергия на крайните клиенти на територията на страната през 2010, 2011 и 2012 г., с изключение на количеството на продажбите на енергия, използвани в транспортния сектор, под код "B_101900" по статистиката на Евростат.

Общата кумулативна цел се разпределя като индивидуални цели за енергийни спестявания между следните задължени лица:

- крайни снабдители, доставчици от последна инстанция, търговци с издадена лицензия за дейността „търговия с електрическа енергия“, които продават електрическа енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;
- топлопреносни предприятия и доставчици на топлинна енергия, които продават топлинна енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;
- крайните снабдители и търговци с природен газ, които продават на крайни клиенти повече от 1 млн. кубически метра годишно;
- търговци с течни горива, които продават на крайни клиенти повече от 6,5 хил. тона течни горива годишно, с изключение на горивата за транспортни цели;
- търговци с твърди горива, които продават на крайни клиенти повече от 13 хил. тона твърди горива годишно.

При определяне на общата кумулативна цел могат да се използват следните стойности за изчисление на енергийни спестявания в размер:

- по 1 на сто годишно за 2014 и 2015 г.;
- по 1,25 на сто годишно за 2016 и 2017 г.;
- по 1,50 на сто годишно за 2018, 2019 и 2020 г.

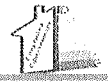
Съгласно чл. 21 от ЗЕЕ, при изпълнение на индивидуалните цели за енергийни спестявания задължените лица по чл. 14, ал. 4 (търговци с енергия) могат да: предлагат енергийноефективни услуги на конкурентни цени чрез доставчик на енергийноефективни услуги, и/или правят вноски във Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ или в други финансови посредници за финансиране на дейности и мерки за енергийна ефективност в размер на инвестициите, необходими за изпълнение на мерки за постигане на индивидуалните им цели, определени съгласно методиката по чл. 7, ал. 1, т. 11, и/или сключват споразумения с доставчици на енергийноефективни услуги или други незадължени страни за прехвърляне на енергийни спестявания чрез прехвърляне на удостоверения за енергийни спестявания.

Съгласно чл. 63, ал. 1 от ЗЕЕ, задължените по чл. 14, ал. 4 лица, собствениците на сгради по чл. 38, ал. 1, по отношение на които може да бъде извършено обследване за енергийна ефективност или сертифициране, собствениците на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление са длъжни да извършват управление на енергийната ефективност.

Списъкът от дейности, посредством които се осъществява управлението на енергийната ефективност се съдържа в чл. 63, ал. 2 от ЗЕЕ и включва:

1. организиране на изпълнението на програмите за енергийна ефективност на държавните и местните органи, както и на други мерки, които водят до изпълнението на индивидуалните цели за енергийни спестявания;

2. поддържане на бази данни за месечното производство/потребление по видове енергии и потребители, включително дати, цени, количество и качество на

доставените/продадените енергии и горива;

3. ежегодно изготвяне на анализи на енергийното потребление;

4. оценка на изпълнението на поставените им индивидуални цели за енергийни спестявания.

➤ **Закон за енергетиката**

Със Закона за енергетиката на кметовете на общини се възлагат следните задължения:

- да изискват от енергийните предприятия на територията на общината прогнози за развитието на потреблението на електрическа и топлинна енергия и природен газ, програми и планове за електроснабдяване, топлоснабдяване и газоснабдяване;
- да осигуряват изграждането, експлоатацията, поддържането и развитието на мрежите и съоръженията за външно осветление за имоти - общинска собственост;
- да предвиждат в общите и подробните устройствени планове благоустройствени работи, необходими за изпълнението на инвестиционните програми на енергийните предприятия за развитие на мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура.

➤ **Закон за устройство на територията**

Едно от основните изисквания на Закона за устройство на територията (ЗУТ) е т.нар. „шесто изискване към строежите“ - изискването за енергийна ефективност (вж. чл. 169, ал. 1, т. 6 от ЗУТ), въведено в ЗУТ през 2005 г. С въвеждането на това изискване дейностите, свързани с реализация на инвестиционни намерения в областта на строежите, в това число и дейностите по изпълнение на енергоспестяващи мерки са поставени на нова основа.

➤ **Подзаконовни нормативни актове в областта на енергийната ефективност**

- НАРЕДБА №Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради;
- НАРЕДБА №Е-РД-04-2 от 22.01.2016 г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите;
- НАРЕДБА № 5 ОТ 28 ДЕКЕМВРИ 2006 г. за техническите паспорти на строежите
- НАРЕДБА № РД-16-347 ОТ 02.04.2009 г. за условията и реда за определяне размера и изплащане на планираните средства по договор с гарантиран резултат, водещи до енергийни спестявания в сгради - държавна и/или общинска собственост;
- НАРЕДБА №РД-16-932 ОТ 23.10.2009 г. за условията и реда за извършване на проверка на водогрейни котли и на климатични инсталация по чл.27,ал.1 и чл.28, ал.1 от Закона за енергийната ефективност и за създаване , поддържане и ползване на базата данни за тях;
- НАРЕДБА №Е-РД-16-647 от 15.12.2015 г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация.
- НАРЕДБА №Е-РД-04-3 от 04.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им;
- НАРЕДБА №Е-РД-04-05 от 08.09.2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка на енергийни спестявания;
- НАРЕДБА № 6 от 24 февруари 2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи (ЗЕ)
- НАРЕДБА за методиките за определянето на националната цел за енергийна ефективност и за определянето на общата кумулативна цел, въвеждането на схема за задължения за енергийни спестявания и разпределянето на индивидуалните цели за енергийни спестявания между задължените лица (приета с Постановление на Министерския съвет № 240 от 15.09.2016 г., обн., ДВ, бр. 75 от 27.09.2016 г., в сила от 27.09.2016 г.).

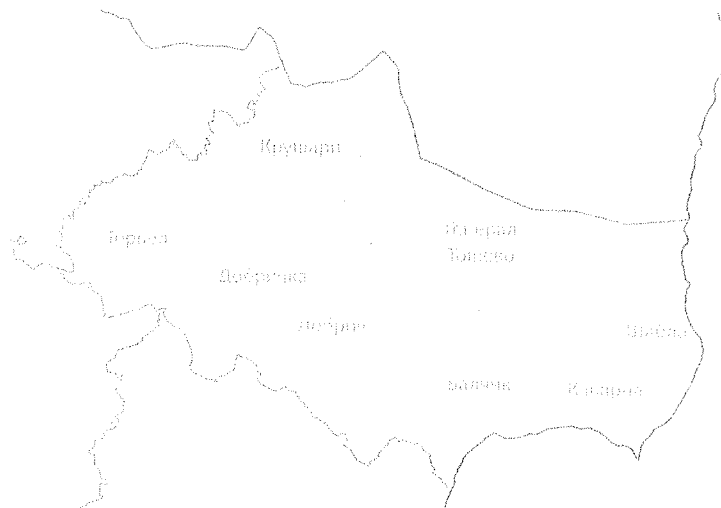
➤ Енергиен паспорт на сграда

Енергийният паспорт на сграда се съставя с цел оценяване и установяване на съответствието на енергийните характеристики на сградите с нормативните изисквания за енергийна ефективност и на актуалното състояние на енергопотреблението на сградите по време на техния икономически обоснован експлоатационен срок. Сертификат за енергийна ефективност на сграда се издава след реализиране на енергоспестяващи мерки (ЕСМ) за подобряване на енергийните характеристики на сградите и след постигане на определените нива на разход на енергия от скалата на класовете на енергопотребление при спазване на изискванията на чл.15, ал.3 от ЗЕЕ. В срок до 15 март на съответната година АУЕР изготвя и публикува на интернет страницата си проект на списък на задължените лица по чл. 14, ал. 4 и техните индивидуални годишни цели.

Енергийният паспорт на нова сграда се съставя преди въвеждането ѝ в експлоатация, както и по време на нейната експлоатация след извършване на строително-монтажни работи. По задание на възложителя енергийният паспорт може да се съставя в част „Енергийна ефективност” на инвестиционния проект, въз основа на който се издава разрешение за строеж.

III. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ШАБЛА

3.1. Географска характеристика, релеф, климат, води и почви

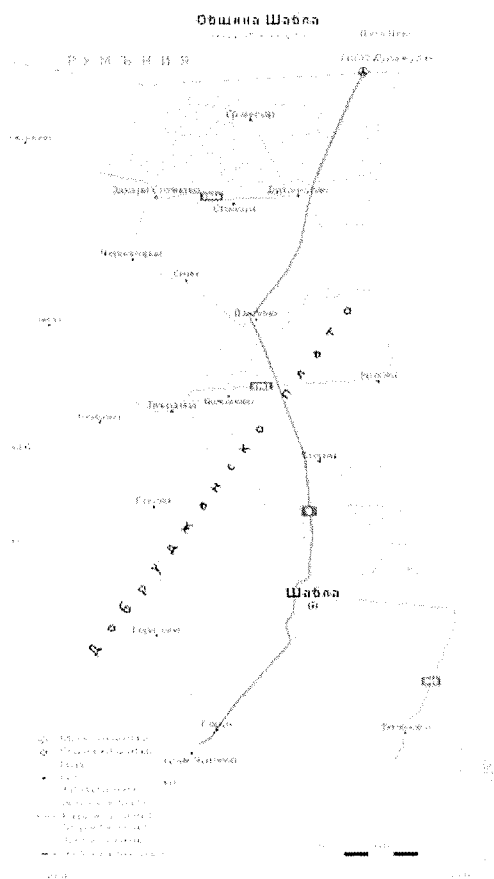
Фиг. 1: Карта на област Добрич

Община Шабла е разположена на брега на Черно море в област Добрич и Североизточния район. Територията ѝ е най-източната гранична зона на Република България с Република Румъния. Общата площ на общината е 328,7 кв. км., което представлява 7% от територията на област Добрич (4720) и около 2% от територията на Североизточен район (СИР, NUTS 2). Средната надморска височина е 48 м.

Населението на община Шабла към 31.12.2018 г. наброява 4367 души или 2,5% от населението на област Добрич и 0,5% от това на Североизточен район.

Шабла граничи с Черно море на изток, с Румъния на север, с община Генерал Тошево на запад и община Каварна на юг и югозапад.

Общината е с много добро транспортно-географско разположение, на главен път между Румъния и Турция. През територията ѝ преминава първокласен път I-9, с европейска категоризация E-87, който провежда международния пътнически поток от Европа през ГКПП Дуранкулак към вътрешността на страната и на юг към Азия.

Фиг. 2: Карта на община Шабла

Общината включва 16 населени места – административния център град Шабла и 15 села: Божаново, Ваклино, Горичане, Горун, Граничар, Дуранкулак, Езерец, Захари Стояново, Крапец, Пролез, Смин, Стаевци, Твърдица, Тюленово и Черноморци.

Средната гъстота на населените места е 4,86 н.м./100 км² при средна за страната – 4,78 н.м./100 км². Същевременно гъстотата на населението към 2018 г. е 13,27 души и на км², значително под средната за страната - 66,4 души на км².

Град Шабла отстои на 70 км. източно от областния център - гр. Добрич, на 80 км. северно от голямото морско пристанище – Варна, на 212 км. от Бургас, на 275 км. от Русе и на 525 км. от столицата София.

Таблица 1: Баланс на територията на община Шабла (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
328666	287759	12143	17676	7579	0	3509

Източник: Национален статистически институт

Най-голям относителен дял в територията на община Шабла заема земеделската земя – 287759 дка (87,55% при средни за страната 58%). На второ място са населените места – 17676 дка или 5,38%, а на трето горските територии – 12143 дка (3,69% при средно за страната 35%). Водните течения и водни площи са 7579 дка или 2,3%. Най-малък относителен дял имат териториите за транспорт и инфраструктура – 1,08%. В общината няма площи за добив на полезни изкопаеми.

Релефът на община Шабла е равнинен и еднообразен. Цялата ѝ територия попада в най-източните предели на Добруджанското плато. То е слабо наклонено на изток и североизток и височината му в границите на общината варира от 0 и 100 m. На изток завършва със стръмни, на места отвесни склонове към брега на Черно море.

Максималната височина на община Шабла е 102 m, разположена западно от село Горичане. Дължината на морският бряг е около 40 km, а акумулативните брегове са с обща дължина 13,4 km. Морските плажове обхващат 22% от всички плажове по Българското Черноморско крайбрежие. От север на юг се редуват обширни плажови ивици: Дуранкулашки (65 дка); Крапецки – север (91 дка); Крапецки – юг (Езерецки) (50 дка); Шабленски (112 дка). Плажовете са от ситен, зърнест пясък и натрошени мидени черупки образуващи на много места с пясъчни дюни.

До Шабла брегът е предимно нисък. Редуват се клифови участъци с обширни плажни ивици. На юг от нос Шабла брегът е скалист и постепенно увеличава височината си. Изграден е от варовици, които са силно окарстени и напукани, на места са образувани пещери и интересни подводни скални образувания.

По крайбрежието на Община Шабла са разположени езерата лимани – Дуранкулашко, Езерецко и Шабленско.

Дуранкулашкото езеро е природна забележителност, включваща централна водна площ с дълбочина около 8 до 10 м., обрасла с водна растителност; блато и острови обявена за защитена местност.

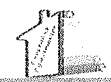
Езерецкото и Шабленско езеро са на 2 км североизточно от гр. Шабла. От морето ги разделя широк плаж. Двете езера се подхранват от подводни извори. Шабленското езеро, което е по-голямо и по-дълбоко е обявено за защитена местност.

На 4 км източно от Шабла е разположена Шабленската Тузла – лагуна. Нейните води са с голяма соленост - 40% и наличие на пласт лечебна кал.

Морският бряг южно от град Шабла е скалист. Абразивната дейност е стимулирала подводни и надводни скални формации. На север брегът е нисък и блатист, с множество плажове. Бреговата линия на пясъчните плажове е най-подвижна и най-бързо променящата се част. Крайбрежието, което обхваща територията с ясно изразени стари и съвременни абразионни и акумулационни форми, завършва с брегова ивица, в която се проявяват съвременни абразионни и акумулационни процеси. Брегът е силно микроразчленен от образуванията вследствие срутването и морската абразия заливни форми и ниши. Най-ясно изразеният негативно насочен процес в този подрайон е срутищният. Отцепването на скални блокове е предимно от горната част на бреговия склон. Там където има условия, се натрупват чакълени материали сред скалния блокаж.

По брега на с.Тюленово има уникални скални образувания, характерни само за този район, които привличат много туристи и любители на скалното катерене.

Климатът в община Шабла е умерено-континентален, формиран под влияние на два основни фактора: особеностите на атмосферната циркулация в тази част на Балканския полуостров и влиянието на Черно море. Под влиянието на Черноморския басейн се намалява денонощната и годишна амплитуда на температурата. Също така, благодарение на морето не се проявява така остро влиянието на студените континентални въздушни маси, както във вътрешността на страната. Районът се характеризира със сравнително най-ниски зимни температури в Черноморската подобласт (средноминимална януарска температура: - 1°, а средномаксималната +6^oC). Най-горещите месеци са юли и август (средномаксимална юлска температура +23.0^o C - +24.0^o C). Средните годишни максимални и минимални температури за Шабла са 16.4^o C и 7.4^o C и са малко по-високи от тези във вътрешността на страната.

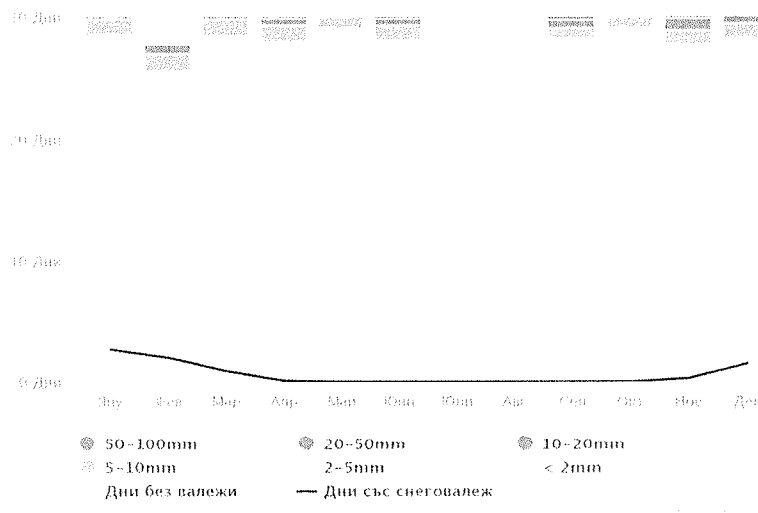
Фиг. 3: Средни месечни температури и валежи в община Шабла

Източник: www.meteoblue.com/bg

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец от годината за община Шабла. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

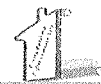
Фиг. 4: Количество на валежите в община Шабла

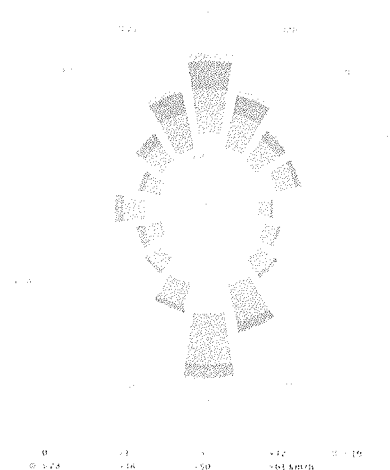
Източник: www.meteoblue.com/bg

Засушаванията са често явление в Шабла, валежите са слаби. Годишния ход на валежите е с минимум през пролетта и лятото – съответно 103 и 106 мм., средни през зимата – 112 мм. и с максимум през есента – 143 мм. Мъглите са рядко явление, случват се около 15 дни средно годишно.

Много специфичен елемент на климата са силните ветрове, чиято посока е предимно от север и североизток. Често нахлуват студени въздушни маси, свързани с континенталните климатични прояви. Районът се намира в област с много ниска повторяемост на „тихо“ време и със скорост под 1 м/сек. Средната годишна скорост на вятъра е 3.6 м/сек.

Фиг. 5: Роза на ветровете в община Шабла

Източник: www.meteoblue.com/bg

Розата на вятъра за Шабла показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. Типични за общината са силните северни, североизточни, северозападни и южните ветрове.

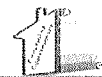
Води

Община Шабла е бедна на повърхностно течащи води. Има едно голямо суходолие (Шабленска река), в които епизодично (основно през пролетта и при поройни дъждове) протичат водни количества. То започва западно от село Твърдица, насочва се на изток и североизток, минава през селата Божаново и Ваклино и се „влива“ в Дуранкулашкото езеро. На фона на изключително равния релеф суходолието е значително под нивото на терена, като бреговете му са стръмни.

В границите на общината няма изявена хидрографска мрежа. Повърхностен воден поток почти липсва. В хидрографско отношение районът на Шабла се отнася към североизточната безотточна област на Добруджанския район - район на крайморските реки, оттичащи се директно към басейна на Черно море. Най-характерните хидрографски елементи са: повърхностната речно-овражна система (вътрешна зона), Шабленско и Дуранкулашко езеро и Черно море (външна – брегова зона на акваторията). Вътрешната зона обхваща по същество водосборната област на езерата. Хидрографската мрежа е представена от няколко реки, в чиито корита се формира само кратковременен повърхостен отток – обикновено при обилни валежи или интензивно снеготопене и по същество те представляват суходолия.

Към Черно море се насочват и оттичат по естествен път както повърхностните, така и подземните води на една значителна водосборна област. От всички релефни прорязвания, най-голямо е дерето, преминаващо източно от Ваклино. Югоизточно от с. Дуранкулак се намира Дуранкулашкото езеро, по произход -потопена морска долина, отделена от морето с пясъчна коса. Захранва се от карстова вода, свързана със сарматския водоносен хоризонт. На юг са разположени Шабленското и Езерецко езера с подобен произход и характеристика. Шабленското и Дуранкулашкото езера представляват закрити лимани, заемащи прибрежните, ниски части на дълбоки суходолия.

На територията на общината има три сондажни минерални водоизточника и едно езеро с лечебна кал с обща минерализация 3-5 гр./л, с общ дебит около 200 л/сек, запаси от лечебна кал около 230 хил.тона. Водата от минералните извори, е подходяща за лечение на заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система и др. Близо до калонаходището при с. Тюленово, при дълбок сондаж е разкрита минерална вода с температура 41 С и дебит 6000 л/мин., която се характеризира като хипертермална, хлоридно-натриева, със съдържание на свободен сероводород и метаборна киселина.

Почви и полезни изкопаеми

Почвите, характерни за северната и централна част на територията на общината са предимно карбонатни и типични черноземни, докато южната част е заета от излужени черноземи, които са с добри агропроизводствени качества. Ерозираните почви са рядко явление и се разкриват в землищата на селата Твърдица, Божаново и Ваклино.

Районът е изцяло зает от черноземни почви с мощен хумусен хоризонт, плодородни, със слабо алкална до неутрална почвена реакция. Характерните особености на черноземите обезпечават добро естествено плодородие. Освен това за отбелязване е и благоприятното им съчетаване с климатичните особености на района. Независимо от по-ниските валежи, селскостопанските култури се осигуряват добре с влага благодарение на високата атмосферна влажност и ниската изпаряемост в зоната на Черноморското крайбрежие.

Почвено-климатичните и релефни условия в община Шабла са благоприятни за развитието и продуктивните възможности на основните селскостопански култури в района и могат да се причислят към “добрите земи” със среден бонитет от 71 бала. Най-подходящи са за отглеждане на пшеница, царевица, слънчоглед и люцерна, където бонитетният бал се движи от 80 до 85 бала. По слабо пригодни са за захарно цвекло, ливади и пасища, соя, ябълки и лозя, бонитетният бал на които възлиза от 60 до 76 бала. Сравнително незадоволителни са условията за отглеждане на ориенталски тютюн и картофи - с бонитет около 20 бала.

Общината е бедна на полезни изкопаеми, установено е наличие на въглища и манганова руда, добива се нефт от находища с ограничени запаси и затихващи функции.

Тюленовското газонепфено находище се намира в най-североизточната част на България. Открито е на 31.05.1951г. Прокарани са около 600 сондажа, като в момента работят 400, а редовно около 200. По късно са открити и газови сондажи-Българево, Крапец, Блатница. С химичния си състав тюленовският нефт се доближава до един естествен мазут. Тюленовското газонепфено находище се намира в изтощителен стадий на експлоатация (месечно се добиват 900 тона нефт).

Близко до границата е разположен Добруджанския въглищен басейн, в карбонските седименти на който са проучени и оценени значителни запаси от черни каменни въглища на дълбочина под 1200-1300 м.

3.2. Население и демографска характеристика

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Шабла (с около 8% за последните 5 години) или с 398 души през 2018 г. спрямо 2014 г.

Таблица 2: Население в община Шабла 2014 – 2018 г.

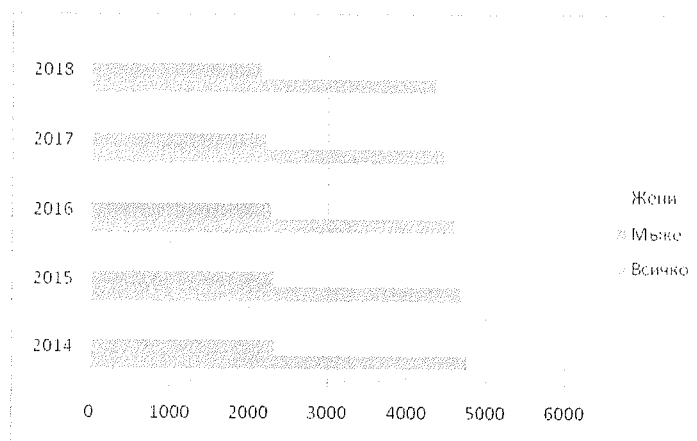
	2014	2015	2016	2017	2018
Всичко	4765	4684	4610	4474	4367
Мъже	2333	2318	2280	2213	2151
Жени	2432	2366	2330	2261	2216
В градовете	3270	3229	3214	3129	3079
В селата	1495	1455	1396	1345	1288

Източник: Национален статистически институт

През 2018 г. в община Шабла живеят 4367 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население (на гр. Шабла) е 70%, а в селата живеят 30% от жителите на общината. Развитието на селищната мрежа в общината е довело до концентрация на населението и съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в гр. Шабла. Като вторични опорни пунктове действат селата Дуранкулак и Ваклино, а Крапец - като курортен подцентър. Останалите селища са относително изолирани, с предимно възрастни хора, които се занимават със земеделие в лични стопанства.

Графика 2: Динамика на населението в община Шабла 2014 – 2018 г.

Източник: Национален статистически институт

През 2018 г. под трудоспособна възраст е едва 11% от населението на община Шабла. Възрастните над трудоспособна възраст са 1488 души или 34%. Около 55% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица 3: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2016 - 2018 г.

	2016			2017			2018		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	4610	2280	2330	4474	2213	2261	4367	2151	2216
Под трудоспособна ¹	516	290	226	514	296	218	496	280	216
В трудоспособна ²	2530	1398	1132	2442	1342	1100	2383	1310	1073
Над трудоспособна ³	1564	592	972	1518	575	943	1488	561	927

Източник: Национален статистически институт

В общината се наблюдават задълбочаваща се демографска криза. Населението намалява и застарява с темпове по-бързи от средните за страната. Към 2018 г. децата до 14 г. са едва 11% от жителите на общината, младежите до 29 г. са 12%, а възрастните над 60 годишна възраст имат най-голям относителен дял – 38%.

Таблица 4: Население по възрастови групи в община Шабла 2016-2018 г.

Години	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60+ г.
2016	4610	485	593	758	1055	1719
2017	4474	473	550	725	1046	1680
2018	4367	468	522	717	1012	1648

Източник: Национален статистически институт

По данни на ГД ГРАО (<http://www.grao.bg>) населението на община Шабла по постоянен адрес намалява и към 31.12.2018 г. е 4617 души, което е с 4% по-малко спрямо 2016 г. Населението по настоящ адрес също намалява и към 2018 г. е 4717 души. Село Стаевци е пред заличаване с 0 жители по постоянен и само 4 по настоящ адрес. Застрашени от обезлюдяване са и селата: Божаново, Твърдица и Пролез.

¹ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

² В трудоспособна възраст - жени от 16 до 60 години и 8 месеца и мъже от 16 до 63 години и 8 месеца.

³ Над трудоспособна възраст - тези граници са до навършването на 60 години и 8 месеца за жените и 63 години и 8 месеца за мъжете.

Таблица 5: Население по постоянен и настоящ адрес в община Шабла 2016-2018 г.

Населено място	Постоянен адрес			Настоящ адрес		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
гр. Шабла	3471	3408	3347	3384	3332	3274
с. Божаново	4	4	4	8	8	8
с. Ваклино	135	130	127	164	156	156
с. Горичане	61	58	55	62	61	56
с. Горун	63	63	62	75	76	80
с. Граничар	143	141	135	117	117	109
с. Дуранкулак	334	332	322	358	351	337
с. Езерец	89	85	82	119	117	111
с. Захари Стояново	86	85	83	89	89	83
с. Крапец	245	242	237	338	314	307
с. Пролез	22	21	20	39	38	36
с. Смин	62	59	55	55	51	47
с. Стаевци	0	0	0	9	8	4
с. Твърдица	12	10	9	14	13	11
с. Тюленово	39	39	38	64	58	57
с. Черноморци	55	44	41	50	41	41
ОБЩО	4821	4721	4617	4945	4830	4717

Източник: Национална база данни „Население“ - <http://www.grao.bg>

Естественят прираст на населението е отрицателен, средно по минус 84 души на година, като през 2014 г. достига минус 97, а през 2016 г. намалява до минус 56. Средногодишният брой на живородените деца в община Шабла за периода 2014-2018 г. е 27. Средната смъртност за изследваните 5 години е 111 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза.

Таблица 6: Естествен прираст на населението на община Шабла 2014-2018 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	24	15	9	121	74	47	-97	-59	-38
2015	28	18	10	109	57	52	-81	-39	-42
2016	38	19	19	94	44	50	-56	-25	-31
2017	27	15	12	117	62	55	-90	-47	-43
2018	18	9	9	114	63	51	-96	-54	-42

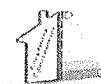
Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението през последните 3 години е отрицателен, като за 2015 г. е 0, а за 2017 г. минус 46. Средногодишно населението на община Шабла за периода 2016-2018 г. намалява от миграция с около 20 човека, което също оказва негативно влияние върху демографските процеси. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2018 г. е намаляло със 107 души.

Таблица 7: Заселени, изселени и механичен прираст в община Шабла 2014-2018 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	75	38	37	97	43	54	-22	-5	-17
2015	110	66	44	110	42	68	0	24	-24
2016	100	39	61	118	52	66	-18	-13	-5
2017	80	38	42	126	58	68	-46	-20	-26
2018	69	26	43	80	34	46	-11	-8	-3

Източник: Национален статистически институт

3.3. Домакинства

Таблица 8: Домакинства по населени места в община Шабла към 01.02.2011 г.

Населено място	Брой домакинства	Лица в домакинствата	Среден брой членове в едно домакинство
гр. Шабла	1370	3387	2,5
с. Божаново	5	6	1,2
с. Ваклино	83	165	2,0
с. Горичане	43	82	1,9
с. Горун	50	91	1,8
с. Граничар	79	133	1,7
с. Дуранкулак	184	415	2,3
с. Езерец	59	124	2,1
с. Захари Стояново	46	95	2,1
с. Крапец	136	301	2,2
с. Пролез	23	32	1,4
с. Смин	34	73	2,1
с. Стаевци	3	5	1,7
с. Твърдица	4	6	1,5
с. Тюленово	31	56	1,8
с. Черноморци	37	81	2,2
Общо	2187	5052	2,3

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фонд, том 3 - Области, книга 8 - Добрич

Домакинствата, живеещи на територията на община Шабла, по данни на НСИ от последното преброяване на населението към 01.02.2011 г. са общо 2187. От тях 723 са едночленни, 700 са двучленни, 371 с трима членове, 240 са четиричленни и едва 7% са многочленните домакинства. Средният брой членове на едно домакинство в община Шабла е 2,3. Броят на домакинствата в общината е намалял с 334 или с 3% през 2011 г. спрямо 2001 г.

Най-много домакинства (63%) живеят в град Шабла – 1370. Средният брой членове на едно домакинство в град Шабла е 2,5.

Поради високите цени на електроенергията, липсата на газификация и ниските доходи, домакинствата в община Шабла продължават да използват за отопление през зимата предимно твърди горива – дърва и въглища. Това води до значителни емисии на вредни вещества в атмосферата на общината по време на отоплителния сезон и ниска енергийна ефективност.

3.4. Сграден фонд

Енергийна ефективност в сгради е осигуряването и поддържането на нормативните параметри на микро-климата в сградите, топлосъхранението им и икономията на енергийни ресурси за нуждите на сградите с минимални финансови разходи.

Нивото на енергийна ефективност на сградата е техническа характеристика, показваща какви са енергийните ѝ потребности при стандартизирани условия на експлоатация.

Изразява се с количеството енергия, необходимо за отопление, охлаждане, вентилация, гореща вода и осветление на 1 m³ от застроения обем или 1 m² от разгънатата застроена площ на сгра-дата. Това количество трябва да осигурява нормативните параметри на микроклимата и комфорта на обитаване. На сградният фонд се пада 40% от общото енергийно потребление в ЕС, затова намаляването на потреблението на енергия и използването на възобновяеми енергийни източници в сградния сектор представляват важни мерки, необходими за намаляване на енергийната зависимост на Съюза и на емисиите на парникови газове.

Съществуващите сгради на територията на община Шабла се делят най-общо по вид на собствеността на държавни, общински и частни (на физически лица и на предприятия и юридически лица).

Таблица 9: Жилищни сгради в община Шабла по населени места към 01.02.2011 г.

Населено място	Брой сгради	Обитавани	Необитавани	Временно обитавани (вили)
гр. Шабла	1405	1050	354	1
с. Божаново	47	5	42	-
с. Ваклино	128	95	33	-
с. Горичане	119	47	72	-
с. Горун	115	74	41	-
с. Граничар	110	73	37	-
с. Дуранкулак	324	234	90	-
с. Езерец	146	56	89	1
с. Захари Стояново	67	45	22	-
с. Крапец	282	231	51	-
с. Пролез	80	25	55	-
с. Смин	69	33	36	-
с. Стаевци	31	18	13	-
с. Твърдица	36	4	32	-
с. Тюленово	116	75	41	-
с. Черноморци	77	38	39	-
Общо	3152	2103	1047	2

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фонд, том 3 - Области, книга 8 - Добрич

По данни от преброяването на НСИ към 2011 г. в община Шабла има 3152 жилищни сгради, от които 1047 или 33% необитавани. Най-много са жилищните сгради в град Шабла – 1405 (45%).

Таблица 10: Жилищни сгради в община Шабла по период на построяване (брой)

До 1949 г.	1950-1959 г.	1960-1969 г.	1970-1979 г.	1980-1989 г.	1990-1999 г.	2000-2011 г.	Общо
515	1098	668	216	188	181	286	3152

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фонд, том 3 - Области, книга 8 - Добрич

Голяма част от жилищния сграден фонд на община Шабла е построен до края на 1959 г. – 1613 сгради или 51%. Значителен брой сгради са построени от 1960 до 1979 г. – общо 884 или 28%. Около 12% от сградите са от периода 1980-1999 г. Новите сгради, въведени в експлоатация след 2000 г. са 286 или 9% от жилищния фонд на общината.

Таблица 11: Основни характеристики на жилищния фонд в община Шабла 2013-2017 г.

Показатели	Мерна единица	2013	2014	2015	2016	2017
Жилищни сгради	Брой	3173	3175	3188	3190	3197
По материал на външните стени на сградата						
стоманобетонни	Брой	32	33	33	33	37
панелни	Брой	25	25	26	26	26
тухлени	Брой	2160	2161	2173	2175	2178

други	Брой	956	956	956	956	956
Жилища	Брой	3452	3454	3467	3469	3476
По форма на собственост						
Държавни и общински	Брой	48	48	48	48	49
Частни на юридически лица	Брой	19	19	22	22	23
Частни на физически лица	Брой	3385	3387	3397	3399	3404
По брой на стаите						
едностаини	Брой	127	127	127	127	128
двустаини	Брой	756	757	761	761	765
тристаини	Брой	1481	1482	1488	1488	1490
четиристаини	Брой	731	731	733	735	735
петстаини	Брой	233	233	234	234	234
с шест и повече стаи	Брой	124	124	124	124	124
Полезна площ	кв. м	259772	259989	261958	262272	263058
жилищна	кв. м	199897	199993	200690	200918	201263
спомогателна	кв. м	36189	36288	37416	37484	37842
площ на кухни	кв. м	23686	23708	23852	23870	23953
Въведени в експлоатация						
Сгради – брой, в т.ч.	Брой	5	2	13	2	7
Нови	Брой	5	2	12	2	7
Разширени	Брой	-	-	1	-	-
Жилища - брой	Брой	5	2	13	2	7
Полезна площ	кв. м	813	217	1969	314	786

Източник: Национален статистически институт

Към 2017 г. в община Шабла има 3197 жилищни сгради. Общият брой на самостоятелните жилища е 3476, с полезна площ 263058 кв.м. и жилищна площ 201236 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2017 г. е 46,09 кв.м.

По брой на стаите преобладават тристаини жилища – общо 1490 броя или около 43%. По вида на конструкцията 2178 сгради (около 68%) са масивни/тухлени, 37 сгради са стоманобетонни, 26 панелни и 956 с други конструкции (в т.ч. кирпич).

По данни на НСИ за периода 2013-2017 г. в община Шабла са въведени в експлоатация 28 нови и една разширена жилищни сгради с обща полезна площ 4099 кв.м.

Жилищният фонд в общината като цяло е остарял и амортизиран, което е предпоставка за слаба енергийна ефективност и лоши технически характеристики на значителна част от сградите. Външните стени на повечето стари сгради имат до пет пъти по-големи топлинни загуби в сравнение с нормите за ново строителство. В масовия случай сутерените и таванските плочи на съществуващия жилищен сграден фонд са без топлоизолация. Топлинните загуби през прозорците и балконските врати са над 50% и се дължат предимно на ниските топлоизолационни качества на използваната дограма и некачествен монтаж, лошото физическо състояние на фасадите на сградите и конструкциите. Ниската енергийна ефективност се дължи на липсата на изолации на покриви и стени, старо осветление с енергоемки светлоизточници, амортизирани отоплителни инсталации и др. Подобряването на топлоизолацията, модернизиранието на отоплителните инсталации, използването на слънчева енергия и т.н. могат да намалят енергопотреблението в стария сграден фонд с около 50%.

Съгласно нормативните изисквания на Чл. 38. на ЗЕЕ (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2016 г.):

(1) Сградите за обществено обслужване в експлоатация с разгъната застроена площ над 250 кв.м. и сградите в експлоатация подлежат на задължително обследване и сертифициране с изключение на:

1. молитвените домове на законно регистрираните вероизповедания в страната;
2. временните сгради с планирано време за използване до две години;

3. нежилищни сгради с ниско потребление на енергия, използвани за селскостопанска дейност;

4. производствените сгради и части от сгради с производствено предназначение;

5. жилищните сгради, които се използват по предназначение до 4 месеца годишно или като алтернатива през ограничен период от време в годината и са с очаквано потребление на енергия, по-малко от 25 на сто от очакваното при целогодишно използване;

6. обособени сгради с разгъната застроена площ до 50 кв. м.

(2) Сгради културни ценности, включени в обхвата на Закона за културното наследство, могат да бъдат обследвани за енергийна ефективност и да бъдат сертифицирани, доколкото изпълнението на някои минимални изисквания за енергийни характеристики не води до нарушаване на архитектурните и/или художествените характеристики на сградата.

Съгласно нормативните изисквания, собствениците на сгради за обществено обслужване са длъжни да изпълнят мерките за достигане на минимално изисквания се клас на енергийно потребление, предписани от първото обследване, в тригодишен срок от датата на приемане на резултатите от обследването.

Собствениците на сгради с разгъната застроена площ над 250 кв.м., за които има издаден сертификат за енергийни характеристики, са длъжни да поставят сертификата на видно място в сградата.

Към 2020 г. Община Шабла разполага с 25 сгради, общинска собственост с РЗП над 250 кв.м., които подлежат на задължително обследване за енергийна ефективност. В гр. Шабла се намират 10 от сградите, а в селата на общината - 15.

Като цяло общинският сграден фонд на Община Шабла е морално остарял. Сградите са строени предимно в средата на миналия век и в общия случай се нуждаят от сериозни инвестиции в сферата на енергийната ефективност. Повечето сгради са с ниски качества по отношение на топлотехническите характеристики на стени, под и остъкления на фасадите. Външните стени са изпълнени с ниски топлотехнически характеристики и изискват допълнителна топлоизолация. Дограмите и вратите на сградите, които не са подменени с PVC дограма, а са изработени от дървени профили, са с висок коефициент на топлопреминаване, което изисква подмяна с нова дограма с двоен стъклопакет с нискоемисионно стъкло.

Състоянието на жилищния и сграден фонд на частните лица в голяма степен е същото като на общинските сгради. Повечето частни жилища се нуждаят от смяна на дограмата, саниране, полагане на топлоизолация на външни стени, покрив и под. Санирането на еднофамилни и жилищни сгради е сред приоритетите на общинската енергийна политика.

На съвременните изисквания за енергийна ефективност отговарят преди всичко обектите, строени и реновирани през последните години, които са сравнително малък процент от всички сгради на територията на общината.

По-голямата част от старите частни сгради и жилища в Шабла се нуждаят от сериозни инвестиции за внедряване на мерки за енергийна ефективност. Този сграден фонд вероятно ще съществува още дълго и е необходимо да се вземат мерки за обновяването му, ако за всеки конкретен случай това е икономически оправдано.

За отопление на сградите в общината се използват предимно електрическа енергия, локални топлоизточници, или печки на дърва и въглища.

Подобряването на топлоизолацията, подмяната на дограмите, модернизирането на отоплителните инсталации, използването на слънчева енергия и т.н. могат да намалят енергопотреблението в стария сграден фонд с около 50%, което е приоритет на общинската енергийна политика.

Как се постига висока енергийна ефективност?

- Намаляване на топлинните загуби през сградната обвивка
 - Архитектурна форма и ориентация

- Висока изолираща способност на всички ограждащи елементи на сградата, граничещи с почвата или с околния въздух
 - Защита на топлинните мостове в сградната обвивка
 - Контрол на инфилтрацията на въздух през ограждащите елементи на сградата
 - Пасивно използване на слъчевата енергия и на други природни източници
- Използване на системи за отопление, климатизация, вентилация, подгряване на вода и осветление с високи ефективности на:
- преобразуване
 - разпределение
 - отдаване
 - регулиране

На всички съществуващите сгради следва да се съставят технически паспорти след реконструкциите, част от които е и сертификата за енергийна ефективност, съгласно изискванията на НАРЕДБА №5 от 28.XII.2006 г. (изм., бр. 102 от 2014 г. и бр. 79 от 2015 г.) за техническите паспорти на строежите.

3.5. Местно икономическо развитие

Основна черта на икономиката в община Шабла е подчертаният ѝ аграрен характер. Структуроопределящи отрасли са: селското стопанство, туризма и търговията, като водещо значение продължава да заема земеделието. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места. Земеделието е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие. Независимо от значителното намаляване на произведената продукция през последните години, отрасълът остава основен източник на доходи в общината.

Таблица 12: Брой предприятия в община Шабла по основни икономически дейности 2016-2018 г.

Номенклатура на икономическите дейности	2016	2017	2018
Общо	324	326	315
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	63	67	61
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	.. ⁴	-	-
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	9	8	10
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	14	15	15
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	-	-	-
СТРОИТЕЛСТВО	8	8	7
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	74	75	73
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	8	8	8
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	49	50	49
ДАЛЕКОСЪБЪЩЕНИЯ	.. ⁵

⁴ „..” – няма информация

⁵ „...” – данните са конфиденциални

ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	66	66	63
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	9	8	7
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ
ОБРАЗОВАНИЕ	..	-	-
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	5	5	5
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	7	6	..
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	7	6	8

Източник: Национален статистически институт

Броят на предприятията в общината намалява през последните години и към 2018 г. е 315. Най-много фирми развиват дейност в секторите: търговия и услуги, операции с недвижими имоти, селско стопанство и хотелиерство и ресторантьорство. Най-малко са предприята в сферата на хуманното здравеопазване и социалната работа.

Таблица 13: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2016-2018 г.

Година	ДМА	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица ⁶	Наети лица ⁷
2016	128697	59 980	85 277	69 114	76 803	9 466	2 126	794	578
2017	127350	57 137	84 761	70 968	75 906	10 905	3 340	776	569
2018	123411	64 105	92 020	75 005	78 050	14 573	2 050	780	582

Източник: Национален статистически институт

През последните години се забелязва известен ръст в местното икономическо развитие. Инвестициите в ДМА за периода 2016-2018 г. са в размер на 379458 хил. лева и показват предприемаческа активност, технологично обновяване и модернизация на производствата.

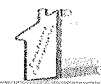
Произведената продукция в нефинансовите предприятия през 2018 г. достига 64105 хил. лева, приходите от дейността 90020 хил. лева, а нетните приходи от продажби – 75005 хил. лева. Реализираните печалби са в размер на 14573 хил. лева, а загубите – 2050 хил. лева. Към 2018 г. по официални статистически данни броят на зетите лица в общината е 780, а на наетите 582.

В община Шабла преобладават микропредприятията с до 9 заети лица - 94% през 2018 г. Малките предприятия с персонал от 10 до 49 лица са 20. Липсват средни и големи фирми.

По данни на НСИ за анализираниите три години в общината са реализирани преки чуждестранни инвестиции на обща стойност 14674 хил. евро. Най-малко са чуждестранните инвестиции през 2018 г. – 4925 хил. евро.

⁶ **Заети лица** - всички лица, работещи в дадено предприятие на пълно или непълно работно време, включително сезонните и надомните работници, работещите собственици, наетите по договор за управление и контрол, наетите по извънтрудови правоотношения (граждански договори), които не работят при друг работодател и неплатените семейни работници.

⁷ **Наети лица** са лицата, които са в трудово правоотношение с работодателя съгласно Кодекса на труда и в служебно правоотношение съгласно Закона за държавния служител, по силата на които правоотношения те получават възнаграждение в пари или натура под формата на работна заплата, независимо дали договорът за наемане е постоянен или временен, на пълно или непълно работно време.

3.6. Промисленост

Промислеността е слабо развит отрасъл, нетипичен за района на община Шабла. Развива се предимно подотрасъл „Преработваща промисленост“. В структурата на местната икономика, предприятията в този сектор заемат едва 3% относителен дял.

Основните отрасли от преработващата промисленост представени в община Шабла са „Производство на електро-оптично и друго оборудване“, „Металургия и производство на метални изделия, без машини“, „Производство на текстил и облекло“.

Най-голямото промишлено Специализиран промишлен отрасъл е електротехническа и електронна дейност, но през последните години производството е в упадък. Основният икономически субекти в този сектор е „Елпром ЕМЗ“ ООД. Дружеството произвежда токови измервателни и напреженови трансформатори. Реализацията им е предимно на вътрешния пазар.

Добиването на нефт и газ, чийто залежи са разкрити преди 58 години край с.Тюленово продължава и днес. Въпреки непрекъснато намаляващите добиви от наличните сондажи предприятието има значение за икономическото и социално развитие на общината. За добива на нефт и газ е предоставена 35-годишна концесия.

Основните продукти на развиващата се хранително-вкусова промисленост в общината в настоящият момент са различни видове хляб, хлебни и сладкарски изделия. По традиция тази дейност продължава да се осъществява от Районна потребителна кооперация „Прогрес“.

В с. Езерец се произвежда натурален сок от ябълки от фирма „Българска Ябълка“ ЕООД.

Локализационните форми на промишленото производство са с подчертана териториална концентрация. Всички производствени мощности на преработващата промисленост са разположени в общинския център – гр. Шабла. Тук са концентрирани и преобладаващата част от заетите в преработващата промисленост.

На основата на анализите и оценките за състоянието на сектор „Промисленост“ могат да бъдат формулирани няколко основни извода, а именно:

- Вторичният сектор играе второстепенна роля при очертаване на икономическия профил на община Шабла;

- Обработващата промисленост е с моноструктурен характер – традиционно за общината промишлено производство е за слаботокови трансформатори и токови измерватели. Производството на храни и напитки е със символично развитие.

Въпросът за енергийната ефективност в промишлените предприятия и системи е сериозно застъпен в Раздел IV Обследване за енергийна ефективност на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление на Закона за енергийна ефективност и в НАРЕДБА № Е-РД-04-05 от 08.09.2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и оценка на енергийни спестявания.

Съгласно нормативните разпоредби на Чл.57 от ЗЕЕ (Изм. ДВ, бр. 105 от 2016 г.):

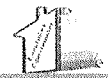
(1) Обследването за енергийна ефективност на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление има за цел да определи специфичните възможности за намаляване на енергийното потребление и да препоръча мерки за повишаване на енергийната ефективност.

(2) На задължително обследване за енергийна ефективност подлежат всички:

1. предприятия за производство, които не са малки и средни предприятия по смисъла на чл. 3 от Закона за малките и средните предприятия;

2. предприятия за предоставяне на услуги, които не са малки и средни предприятия по смисъла на чл. 3 от Закона за малките и средните предприятия;

3. промишлени системи, чието годишно потребление на енергия е над 3000 MWh;

4. системи за външно изкуствено осветление, разположени в населено място с население над 20 000 жители.

Като цяло сградния фонд на местните промишлени предприятия е сериозно амортизиран с лоши технически характеристики, ниска енергийна ефективност и високи топлозагуби. Санирането на сградите, подобряването на енергийните им характеристики и използването на енергия от ВИ в промишлените предприятия тепърва ще придобива все по-голямо значение и ще се развива в община Шабла. Независимо от високата значимост и предимствата на енергийната ефективност, промишлените предприятия на този етап не могат да се конкурират ефективно, да внедрят необходимите енергоспестяващи мерки и да заменят традиционните енергийни източници без значителни инвестиции.

За повишаване на енергийната ефективност в община Шабла, в промишлената сфера, трябва да се приложат следните общи мерки:

- Въвеждане в производството енергоспестяващи технологии на базата на оптимизиране на капацитета, използване на възобновяеми енергийни източници и други;
- Оптимизиране на енергийните разходи за отопление на помещенията чрез въвеждане на нови отоплителни технологии;
- Въвеждане на енергоспестяващо осветление в промишлените предприятия;
- Изграждане на информационна система за състоянието на енергийната ефективност на общинско ниво на базата на която да се приложат препоръчителни мерки, специфични за общината.

3.7. Транспорт

Пътната мрежа се дели на републиканска пътна мрежа от пътища Iви, При,Шти клас и местни пътища (IVти клас). Републиканската пътна мрежа е добре ситуирана по основните направления от север на юг и от изток на запад.

Пътища от републиканската пътна мрежа са както следва:

- Основната пътна артерия е първокласния път I-9, с европейска категоризация E-87 (Румъния/Дуранкулак-Шабла-Варна-Бургас-Малко Търново/Турция), с дължина на територията на общината 30,8 км. Той разделя Община Шабла от север на юг на две зони източна и западна. Общата дължина на пътя в общината е 30.8 км. Геометричните елементите на пътя отговарят на неговият клас и проектна скорост. Състоянието на пътната настилка и равността и са незадоволителни и участъкът се нуждае от ремонт на пътната настилка.

В Община Шабла са разположени и три броя пътища III ти клас от републиканската пътна мрежа както следва:

- Път 2904 Г.Тошево- граница Румъния– Кардам-Спасово- Бежаново- Захари Стояново Дуранкулак с дължина в община Шабла от 9.7 км. Този път е ситуиран в северната част на Общината, от запад на изток успоредно, на границата с Румъния и е връзка с най близката жп гара в района. Елементите на пътя отговарят на неговият клас и проектна скорост. Състоянието на пътната настилка и равността и са незадоволителни и участъкът се нуждае от ремонт.

- Път 2961 Белгун – Нейково – Твърдица –/ I-9 Дуранкулак Шабла/, с дължина в община Шабла от 6.5 км. Този път е ситуиран в средата на Общината от запад на изток е най-пряката връзка с Областният център град Добрич. Елементите на пътя отговарят на неговият клас и проектна скорост. Състоянието на пътната настилка и равността и са незадоволителни и участъкът се нуждае от ремонт.

- Път 901 Шабла- фар Шабла – Тюленово-Камен бряг- Българево – Каварна, с дължина в община Шабла от 13.6 км. Този път е ситуиран в югоизточната част на Общината, от запад на изток и след това на юг покрай морският бряг. Елементите на пътя отговарят на неговият клас и проектна скорост. Състоянието на пътната настилка и равността и са незадоволителни и участъкът се нуждае от ремонт.

Останалите населени места се обслужват от общинска пътна мрежа с дължина 71,9 км. Пътищата от местната пътна мрежа IV клас са както следва :

Първа категория общински пътища:

- Път DOB 1224, /III-901, Шабла- фар Шабла/ Шабленкото езеро къмпинг Добруджа, с дължина от 4.6 км. Пътят води до резерват Шабленско езеро.
- Път DOB 1225 р-н/ DOB 1224, Шабла- Шабленско езеро/, Шабленско езеро - Шабленска Тузла, с дължина от 4.0 км. Пътят води до резерват Шабленска Тузла.
- Път DOB 1226 р-н/III-901/ Тюленово Горун/ – I-9 с дължина от 8 км. Пътят е разположен в южната част на Община Шабла и е пряка връзка между път I-9 и III-901.

Втора категория общински пътища

- Път DOB 2220 р-н/ I-9, Дуранкулак- Шабла/, Ваклино – Смин – Черноморци – Захари Стояново с дължина от 8.2 км. Пътят свързва селата през които минава в централната част на Община Шабла и е връзка между път I-9 и III-2904.
- Път DOB 2222 р-н/ I-9, Дуранкулак- Шабла /, Крапец – къмпинг Карвуна с дължина от 6.1 км. Пътят свързва селата през които минава в централната част на Община Шабла и е връзка между път I-9 и морският бряг.

Трета категория общински пътища

- Път DOB 3221 р-н/ III-2904 Дуранкулак Граничар с дължина от 3.5 км. Пътят свързва селото с основната пътна мрежа в северната част на Община Шабла.
- Път DOB 3223 Шабла – Горичане – Пролез – р-н I-9 с дължина от 17.2 км. Пътят е основна връзка на селата през които минава в централната част на Община Шабла.
- Път DOB 3227 р-н I-9 – къмпинг Космос с дължина от 3 км. Пътят свързва къмпинга с основната пътна мрежа в северната част на Община Шабла.

Община Шабла има изградена 115.2 километра пътна мрежа разделена по класове както следва:

- Пътища Iви клас - 30.8 км - 26.74%
- Пътища IIIти клас - 29.8 км - 25.87%
- Пътища IVти клас - 54.6 км - 47.39%

Пътната мрежа в Община Шабла е добре ситуирана от гледна точка обслужване на селскостопанският характер на района и изпълнява своето предназначение. Поради не достатъчно средства отделяни за подържането и тя е в не задоволително състояние.

Гъстотата на пътната мрежа (349,4км./1000кв.км.) е по- висока от средната за страната (336км./1000кв.км.) и близка до средната стойност за областта (347,7км./1000кв.км.).

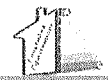
Уличната мрежа е с обща дължина от 147.3 километра. В град Шабла и селата голяма част от улиците са с габарити, които отговарят на изискванията за съответният клас улици. Улиците не са ремонтирани в последните 20-30 години и голяма част от тях са в лошо състояние. В селата на общината много улици са без бордюри и тротоари, а някои участъци на уличната мрежа и без трошенокаменна настилка.

Общината не се обслужва от ж.п. транспорт, като най-близката жп линия е № 29- Варна-Кардам.

Общественият превоз на пътници се осигурява от фирми – превозвачи по автобусни линии от републиканска, областна и общинска транспортни схеми, съгласно утвърдени маршрутни разписания.

Автобусните линии от Републиканската транспортна схема включват направлението Варна – Шабла и Шабла – Варна – София. Линиите от областната транспортна схема обслужват направлението Шабла – Добрич. Общинската транспортна схема включва автобусните линии, осигуряващи връзка на малките населени места с общинския център – гр. Шабла по направления:

- Шабла – Ваклино – Дуранкулак – Шабла;

- Шабла – Езерец – Ваклин – Смин – Черноморци – Захари Стояново – Граничар – Дуранкулак – Ваклино – Крапец – Езерец – Шабла;
- Шабла – Езерец – Крапец – Езерец – Шабла;
- Шабла – Горичане – Пролез – Шабла;
- Шабла – къмпинг „Добруджа” – Шабла и др.

Материалната база, с която разполагат лицензираните транспортни фирми, които обслужват отделните линии и транспортни схеми в голямата си част не отговаря на съвременните изисквания за енергийна ефективност.

Тенденцията, която се наблюдава в общината е намаляване на пътничко потока в общественя транспорт. Поради тази причина е необходимо той да се предприемат мерки, свързани с модернизация и реконструкция на общинска пътна мрежа, подобряване материалната база на превозвачите, гъвкавост на транспортните схеми, подобряване състоянието на общинската автогара и др.

Отделяните емисии на вредни вещества в атмосферата от транспортни средства и транспортното обслужване на територията на общината са минимални и не застрашават околната среда.

3.8. Туризъм

Поради благоприятното си географско положение община Шабла има много голям потенциал за развитие на различни форми на туризъм, които да генерират икономически растеж, доходи и заетост и да стимулират местното развитие.

Уникалните природни дадености, богатата флора и фауна, красивата и чиста природа, минералните извори и лечебната кал от „Шабленска тузла” в комбинация със значимото културно-историческо наследство и гостоприемството на местните хора предполагат активно развитие на туризма във всичките му форми – морски, екотуризм, здравен (балнеоложки, калолечение, спа и уелнес туризъм), културно-исторически, селски, ловен и риболовен, спортен, приключенски и хоби-туризъм (водни и подводни спортове, скално катерене, сърф, яхтен туризъм и др.).

През последните години туризмът започва да се утвърждава като един от водещите отрасли в местната икономика и източник на доходи за населението.

Общинската администрация в Шабла полага усилия за развитие на сектора и привличане на инвеститори. Ежегодно от Общинския съвет се приема Годишна програма за развитие на туризма с конкретни мерки и дейности, обезпечени финансово предимно от Общинския бюджет. Програмата предвижда мероприятия за:

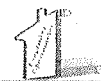
1. Изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища, свързващи курортите с аерогари, жп. гари и автогари, както и с паметниците на културата и на историческото наследство;

2. Опазване, поддържане и развитие на зелените площи;

3. Изграждане на информационни туристически центрове и организация на информационното обслужване на туристите;

4. Реклама в страната и в чужбина на туристическите обекти, намиращи се на територията на общината.

В Зеления образователен център на общината се предлагат изключително разнообразни услуги. Центърът работи за повишаване знанията на туристите относно значението на влажните зони. Услугите, които предлага в тази сфера са свързани главно с: провеждане на зелени училище; провеждане на едномеденни/полудневни посещения на деца и ученици от района, включващи лекции, интерактивни игри и презентации; информационни кампании за влажните зони; организиране на конференции, семинари и кръгли маси за обсъждане на проблемите на

защитените зони и тяхното опазване; организиране на конкурси по различни теми, свързани с влажните зони и тяхното богато биологично разнообразие и други.

Шабла има потенциал за привличане на туристи от цял свят не само с морето, но и във вътрешността на общината и задържане на туристическия интерес през всички сезони на годината.

Основните туристически ресурси на общината се изразяват с наличието на:

- екологично чиста и съхранена територия с дълбочина от 12 км до 15 км от морския бряг към вътрешността на сушата;
- Черноморски бряг с широка плажна ивица и обща дължина около 40 км;
- ситнозърнест пясък и красиви дюни на площ от 1 976 000 м²;
- уникални скални образувания по брега и в акваторията, удобни за развитие на специфичен туризъм – гмуркане, подводен риболов, наличие на водолазен учебен център в с. Тюленово;
- Шабленска тузла - езеро с над 230 000 тона лечебна кал, уникална по състав и лечебни свойства;
- високодебитни (85 л/сек) термални минерални извори;
- наличие на влажни зони със сладководни езера (Шабленско, Езерецко, Дуранкулашко) – защитени територии със световно значение, богата флора и фауна с уникални растителни и животински видове;
- множество археологически паметници, включително наличието на най-старата каменна архитектура в света, праисторическият некропол край Дуранкулак, антична крепост край Шабла, светилището на богинята Кибела на Големия остров на Дуранкулашкото езеро, тракийски селища край с. Ваклино и много други;
- равнинен и разнообразен ландшафт с девствен характер на природата;
- оптимално съхранени и продуктивни селскостопански територии, възможности за селски туризъм в госпоприемни добруджански семейства.

Водещо място в отрасъла продължава да заема морския ваканционен туризъм, концентриран през летния сезон.

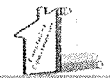
Таблица 14: Развитие на туризма в община Шабла 2016-2018 г.

Година	Места за настаняване ⁸ - брой	Легла - брой	Легладенониция - брой	Стаи - брой	Реализирани нощувки - брой	Пренощували лица - брой	Приходи от нощувки - левове
2016	9	335	55000	160	10390	2629	447340
2017	9	340	59253	160	14006	3808	497670
2018	7	190	43039	87	8145	1951	170505

Източник: Национален статистически институт

От наблюдението на статистиката към 2018 г. са обхванати 7 места за настаняване на територията на община Шабла, предлагащи 87 стаи и 190 легла. Данните в Таблица 14 сочат спад в туристическото развитие през последните 3 анализирани години. Броят на местата за настаняване намалява с 2, на стаите със 73, а на легловата база със 150 легла. Пренощувалите лица намаляват с 1857 през 2018 спрямо 2017 г., а приходите от нощувки с 327 хил. лева.

⁸ **Обект на изследване от НСИ** са всички категоризирани и функционирали през отчетния период места за настаняване с 10 и повече легла - хотели, къмпинги и други места за краткосрочно настаняване (туристически и вилни селища, хижи, частни квартири и апартаменти, почивни станции, ваканционни бунгала, къщи за гости и др. места за краткосрочно настаняване).

В публичния регистър на сайта на Община Шабла към 04.02.2019 г. са регистрирани общо 33 места за настаняване, в това число: 1 хостел, 17 къщи за гости, 14 обекта, предоставящи стаи за гости и 1 комплекс с бунгала.

Местата за настаняване са предимно в гр. Шабла и СО Кария, има и две в с. Горун. Преобладават обектите, категоризирани с една и две звезди и има само една къща за гости с три звезди.

На територията на общината са регистрирани и функционират 53 заведения за хранене и развлечения, предимно ресторанти, кафе-аперативи и снек-барове. Заведенията са концентрирани в гр. Шабла, с. Дуранкулак, с. Крапец, с. Езерец, с. Тюленово, СО „Кария” и къмпинг „Добруджа”.

Общинската енергийна политика в сферата на туризма следва да насърчава прилагането на енергоспестяващи мерки и въвеждане на ВЕИ. Успоредно с това трябва да се търсят средства за финансиране на дейностите по саниране на сградния фонд и използване на енергоефективно оборудване и техника в туристическите обекти.

3.9. Селско и горско стопанство

Селското стопанство е сред водещите отрасли на местната икономика в община Шабла.

Отрасълът се благоприятства от редица фактори, като наличието на равнинен релеф, улесняващ обработката на големи по площ масиви, подходящите почвено-климатични условия, високия бонитет на земеделските земи, традициите и производствения опит на населението в отглеждане на земеделски култури и селскостопански животни. Поземлените ресурси с обща площ 300630,256 дка са основен фактор за развитието на земеделието на територията на общината. Обработваемата земеделска земя в община Шабла към 2019 г. е 273048 дка. Комасираните селскостопански площи са 243603 дка, което е 89,2% от общата площ на обработваемата земеделска земя.

Таблица 15: Баланс на площите в община Шабла по видове територии и по предназначение

№	Вид на територия. по предназначение	Площ в дка	Площ %
1.	За нуждите на селското стопанство	278144,604	92,52
2.	За нуждите на горското стопанство	11889,806	3,95
3.	Населени места	9333,380	3,11
4.	За нуждите на транспорта	1262,466	0,42
	ВСИЧКО	300630,256	100

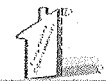
Източник: Областна дирекция „Земеделие” – Добрич

По данни на Областна дирекция „Земеделие” – Добрич, 92,52% от териториите в землищата на община Шабла се използват предимно за нуждите на селското стопанство, 3,95% за нуждите на горското стопанство, 3,11% са населените места, а останалите територии са за нуждите на транспортната инфраструктура.

Таблица 16: Баланс на териториите в община Шабла по видове собственост

№	Вид собственост	Площ в дка	Площ %
1.	държавна	15889,658	5,29
2.	общинска	24240,497	8,06
3.	частна	229830,249	76,45
4.	смесена	4047,515	1,35
5.	на религиозни организации	938,918	0,31
6.	пасища, мери	25683,419	8,54
	ВСИЧКО	300630,256	100

Източник: Областна дирекция „Земеделие” – Добрич

Най-голям относителен дял в община Шабла заемат териториите частна собственост – 76,45%, следвани от пасища и мери – 8,54%, земите общинска собственост – 8,06% и държавна собственост – 5,29%. Останалите територии са на религиозни организации и смесена собственост.

Земеделските земи, гори и неземеделски земи на територията на община Шабла към 2019 г. възлизат на 300630,256 декара, от които с начин на трайно ползване (НТП) „нива” – 249470,385 дка или 83%. Пасищата са 13036,708 дка или 4,34%, трайни насаждения – 2052,124 дка (0,68%). С начин на трайно ползване лозе са 2061,067 дка, гора в земеделска земя – 1928,184 дка, друга посевна площ – 6429,730 дка и друго НТП – 25652,058 дка.

Таблица 17: Брой земеделски стопани, кооперации и животновъди в община Шабла 2016-2018 г.

Населено място	2016	2017	2018
Земеделски стопани	149	149	149
Земеделски кооперации	8	8	8
Животновъди	59	55	48

Източник: Областна дирекция „Земеделие” - Добрич

Броят на земеделските производители в община Шабла се запазва постоянен през последните 3 години - 149. В общината функционират 8 земеделски кооперации. Броят на животновъдите за разглеждания период е намалял от 59 през 2016 г. на 48 през 2018 г.

Таблица 18: Основни видове отглеждани култури и среден добив от декар в община Шабла 2016-2018 г.

Култура	2016		2017		2018	
	Засяти площи /дка/	Среден добив /кг/дка/	Засяти площи /дка/	Среден добив /кг/дка/	Засяти площи /дка/	Среден добив /кг/дка/
Пшеница	121464	480	121500	540	120700	530
Ечемик	3500	450	3000	510	4900	520
Царевица за зърно	46200	510	46100	510	46300	650
Леща	180	80	240	220	528	210
Слънчоглед	72100	240	71200	240	70200	290
Рапица	2586	270	1100	280	3500	210
Соя	2300	90	1000	80	-	-
Фуражен грах	3260	320	2200	320	3300	300
Пипер	710	2100	810	2400	620	1900
Домати	57	800	40	900	40	1000
Дини	365	1400	489	1500	350	2000
Пъпеша	240	1100	340	1300	290	1450
Картофи	145	2000	360	2000	70	2000
Праскови	19,880	1200	19,80	1212	19,80	1200
Ябълки	270,93	700	270,93	1100	270,93	1200
Сливи	5	1300	5	1400	5	1300
Лозя - винени	540	510	540	530	540	530
Лавандула	-	-	408	580	620	500

Източник: Областна дирекция „Земеделие” - Добрич

Най-много земеделски площи в община Шабла се засаждат с пшеница, слънчоглед и царевица за зърно. Незначителен е делът на зеленчуковите култури, предимно домати, картофи и пипер. От овощните видове най-разпространени са ябълките и прасковите. Районът е с традиции в производството на дини и пъпеша. Нарастват площите, засяти с лавандула. Средните добиви от декар за повечето култури се увеличават през последните години.

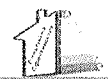

Таблица 19: Основни видове отглеждани животни в община Шабла 2016-2018 г. (брой)

Видове животни	2016	2017	2018
Овце	1907	1918	2048
Кози	240	330	277
Пчелни семейства	3317	3383	3230
Говеда и биволи - общо	362	380	372
Зайци	85	-	-

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Добрич

Броят на отглежданите животни в общината се запазва относително постоянен през последните години.

Енергийната ефективност в сектора на селското стопанство се изразява в използване на съвременна техника и механизация, която не замърсява околната среда, във внедряване на енергоспестяващи мерки в сградния фонд и използване на енергия от ВИ, където е приложимо (за парници, оранжерии, ферми за животни и др.). Енергийна ефективност се постига и с изграждане на инсталации за производство на биогаз и преработка на биомаса.

Водещо в изготвянето на визията за подобряване на енергийната ефективност в селското стопанство е повишаването на информираността на земеделските производители и техните познания за различните технологии на производство. Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор. Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;
- възстановяване на естественото почвено плодородие без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торове за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране на употребата на пестициди;
- повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и
- оптимално натоварване на машинния парк.

Горският фонд заема едва 3,69% от територията на община Шабла, което е най-ниският процент от всички черноморски общини. Общата лесистост на община Шабла е 3,28 %, което е под минималния процент за страната. Горите се стопанисват и управляват от Държавно ловно стопанство (ДЛС) – Балчик. Една от основните дейности на ДЛС е и развитие на ловното стопанство, включително съхраняване и увеличаване популацията на дивеча в района.

Общата горска площ на територията на община Шабла е 1322 ха. В това число: 914 ха – държавни гори, 259 ха – общински, 61 ха частни и 88 ха на юридически лица. Преобладават широколистни високостъблени гори от ясен, цер, дъб и топола, нискостъблени и издънкови дървесни видове. Предвиденото ползване на дървесина за периода 2016-2018 г. е 6629 куб.м. плътна маса, а осъщественото 7005 куб. м. плътна маса. В периода не са извършвани залесителни мероприятия на територията на общината.

Горите са източник освен на дървесина и на много ценни ресурси - билки, горски плодове, гъби и др., които могат да бъдат използвани за организиране на дребни производства, осигуряващи заетост на ниско квалифицирани работници.

С оглед развитието на туризма в района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия.

Енергийната ефективност в сектора на горското стопанство се изразява в използване на по-висок клас техника и механизация, която не замърсява околната среда, в изграждане на инсталации за производство на биогаз и преработка на биомаса.

3.10. Енергийна мрежа и външна осветителна уредба

Основен енергиен източник за общината се явява общата електроенергийна система на страната посредством трансформаторната подстанция Шабла 110/20 kV, която е разположена в периферията на града. Подстанцията е собственост на НЕК ЕАД и е източник на ел. енергия с два трансформатора с инсталирана мощност 2 x 25 MVA.

Подстанция Шабла е включена към енергийния пръстен на страната чрез два въздушни електропровода 110 kV - единият с подстанция „Каварна“ 110/20 kV с ВЕ 110 kV „Раковски“ и другият с подстанция „Ген. Тошево“ 110/20 kV с ВЕ 110 kV „Дропла“.

Населените места получават захранване на средно напрежение от изводите 20 кВ от подстанция Шабла. Основният захранващ въздушен електропровод 20 кВ се намира между гр. Шабла и Дуранкулак, като е изпълнен с проводници АС 3 x 95 кв.мм. Отклонения от този основен извод със сечение АС 3 x 50 кв.мм захранват останалите населени места. От подстанцията излизат и други въздушни електропроводи 20 кВ /за Горун, Тюленово и прл./, а по-голяма част от гр. Шабла е кабелирана на 20 кВ.

Всички населени места в община Шабла са електрифицирани, като мрежата е оразмерявана за товари, по-големи от тези в момента и има възможности за допълнително натоварване-мощностите са достатъчни за задоволяване на енергийните потребности на населението и временно пребиваващия туристически поток за цялата територия, съобразно действащите в страната нормативи.

Град Шабла се захранва на 20 kV с два въздушни извода „ЗОТ“ и „Градини“ и два кабелни извода „Фуражен цех“ и „Нефтеняк“. На база на тези четири извода е развита мрежа от трафопостове 20/0,4 kV и мрежа от кабели ниско напрежение за захранване на консуматорите. На този етап на развитие на града мрежата 20 kV е с достатъчна преносна мощност и задоволява потребностите с възможност за присъединяване на нови трафопостове при необходимост.

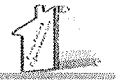
Воздушни изводи 20 kV „Чунчево“, „Септемврици“, и „Русалка“ захранват селищната система на юго-запад и правят връзка на 20 kV с подстанция „Каварна“ през разделни точки с разединители.

Електропровод „Блатница“ захранва селищната система на северо-изток и прави връзка на 20 kV с подстанция „Генерал Тошево“.

Извод 20 kV „Лебед“ захранва резиденцията на нос „Шабла“ и има преносна възможност за захранване на допълнителни консуматори.

За тези електропроводи са осигурени обслужващи коридори за профилактика и ремонт, които трябва да бъдат запазени независимо от връщането на земята. Съгласно Наредба №3 за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии най-малкото допустимо хоризонтално разстояние от крайните проводници на ВЛ при неотклонено положение до сгради и съоръжения /предпазна зона на ВЛ/ е както следва:

- А – В ненаселени места\
- за ел. проводни до 20kV - 10м.
- за ел. проводни до 110 kV - 20м.

Б – В населени места\

- за ел. проводни до 20kV – 2 м.

- за ел. проводни до 110 kV – 4 м.

В тази зона не се допуска проектиране и извършване на строително-монтажни и товаро-разтоварни работи, складиране на материали, гариране на строително-монтажна и транспортна механизация.

На територията на Община „Шабла“ са разположени съоръжения на „ВиК“, „Напоителни системи“ и „Нефт и газ – Тюленово“, които се захранват с електропроводи 20 kV и са тяхна собственост. Тези електропроводи не могат да се използват за захранване на битови консуматори.

Уличното осветление е един от основните консуматори на ел.енергия и генератор на разходи в общинския бюджет.

Необходимо е общината да възложи изготвяне на обследване за енергийна ефективност на уличното осветление във всички населени места и да се търси финансиране за цялостна подмяна на остарелите осветителни тела.

В общината не е изградена газоразпределителна мрежа за битово газоснабдяване, но изградената до община Каварна газоразпределителна мрежа е добра възможност и за община Шабла да въведе природния газ като алтернативен енергоносител в района.

Енергийната политика на местно ниво следва да се насочи към прилагане на соларно осветление за фасади на обществени сгради, парково осветление и постепенното му въвеждане за уличното осветление. Възможностите за приложение на ВЕИ в този сектор е прилагане на LED осветителни тела с фотосоларни панели и акумулатори, с което ще се реализират съществени енергийни икономии. Поради високата цена на тези съоръжения, е необходимо да се търсят програми с грантово финансиране за оптималната реконструкция на съществуващата улична осветителни уредба.

Необходимо е в бъдеще да се работи за модернизация, усъвършенстване и постигане на по-високи нива на енергийна ефективност на уличното осветление, при което се предвижда голям потенциал за икономии на енергия и разходи.

Цели и задачи на енергийно ефективната реконструкция на уличното осветление:

1. Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление те и намаляване на консумацията на електрическа енергия.

2. Подобряване на нивото на уличното осветление в съответствие с европейските стандарти и норми.

3. Намаляване на преките разходи за улично осветление при осигурено високо качество на осветлението.

4. Осигуряване на безопасно движение на моторните превозни средства повишаване сигурността на движение на пешеходците нощно време и създаване на комфортна нощна атмосфера.

Възможности за подобряване на ЕЕ в уличното осветление (УО)

ЕС постави нови изисквания за енергийна ефективност, на които е необходимо да отговарят лампите, произведени за пазара на ЕС, считано от 1 септември 2009 г. Традиционните крушки с нажежаема жичка и по-малко ефективните халогенни крушки бяха постепенно премахнати от пазара в края на 2012 г. Мярката прави разграничение между „безцветни“ (прозрачни) и непрозрачни лампи. Непрозрачните ще трябва да достигнат до клас „А“ според енергийния етикет на ЕС за лампи, което означава икономия на енергия от 75% или повече, в сравнение с традиционните крушки с нажежаема жичка. Такова високо ниво на ефективност може да се постигне само от компактните луминесцентни и светодиодните лампи. Въведени бяха нови изисквания относно функционалностите на лампите (време за стартиране, живот и др.), така че на пазара се допускат само качествени лампи. Задължително изискване е поместването на

допълнителна информация относно продукта върху опаковката, за да се помогне на потребителите да направят правилния избор съобразно предназначението.

Таблица 20: Подробен план на ЕС за поетапно премахване на неефективните електрически крушки

2010	<ul style="list-style-type: none"> • Постепенно премахване на линейните луминесцентни лампи („халофосфат“) • Етикетирание на баластите за луминесцентни лампи • Минимални изисквания за ефективност на баластите
2011	<ul style="list-style-type: none"> • Задължителна информация за продукта за осветителни тела
2012	<ul style="list-style-type: none"> • Постепенно премахване на: • Луминесцентните лампи от тип „T12“ (38 mm) • Посочване на ефективността на баласт за газоразрядни лампи с висок интензитет • Минимални изисквания за коефициентите на запазване на светлинния поток на лампата (LLMF) и коефициентите на дълготрайност на лампата (LSF)
2017	<ul style="list-style-type: none"> • Постепенно премахване на: • Живачните лампи с високо налягане • Натриевите щепселни лампи с високо налягане
2020	<ul style="list-style-type: none"> • По-високи изисквания за метал-халогенните лампи • Постепенно премахване на магнитните балласти, само електронни балласти

Източник: Насоки „Енергийно ефективно осветление“, разработени в рамките на проект „Buy Smart+ – Зелени поръчки в Европа“ на ЕС, финансиран от програмата „Интелигентна енергия за Европа“ - юни 2012 г.

В идеалния случай лампите, осветителните тела и системите за регулиране се разглеждат като цялостна система за осветление, в която всички компоненти трябва да работят заедно без проблеми. Сравненията, базирани само на мощността, не са разумни и могат да бъдат подвеждащи. Работните характеристики на лампата се измерват в лумени, което позволява преки сравнения на количеството светлина. Колкото по-висока е стойността на лумените на една електрическа крушка, толкова по-голямо количество светлина ще произведе тя. Затова винаги се проверява „стойността за лумените“ на лампата, а ефикасността на лампата можете да определите от съотношението „лумени/ватове“ (колко вата електроенергия са необходими за съответната стойност за лумените).

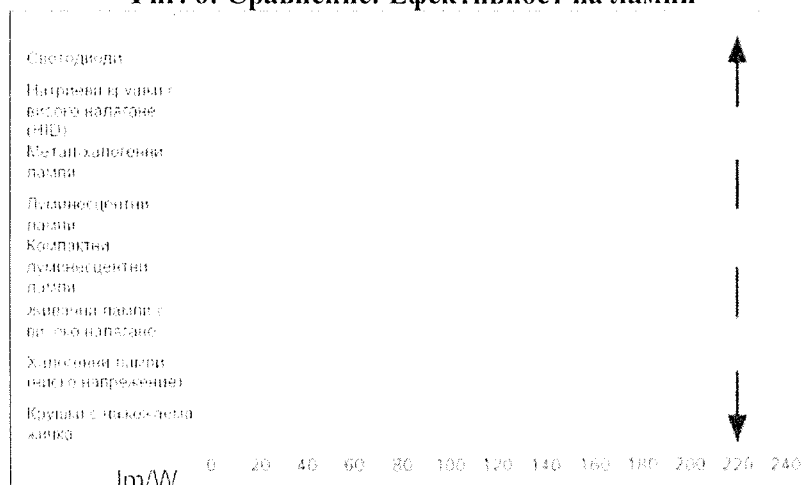
Таблица 21: Технически характеристики на различни видове лампи за УО

Тип на лампата	Ефективност на преобразуване (лумени на един ват)	Средна продължителност на живота (часове)	Индекс на цвето предаване (CRI)
Крушка с нажежаема жичка	8 - 15	1000	100
Халогенна лампа на ниско напрежение	12 - 25	2500	100
Халогенна лампа с инфрачервено	25 - 35	5000	100
Компактна луминесцентна лампа	50 - 84	6000 - 15000	85
Луминесцентни лампи T8, конвенцио-	47 - 83	8000	>90
Луминесцентни лампи T8, трилентови,	до 100	19000	
Луминесцентни лампи T5, електронен	67 - 110	20000 - 30000	80 - 90
Метал-халогенни лампи	84 - 104	10000 - 15000	>80
Натриеви лампи с високо налягане	90 - 150	20000 - 30000	25
Натриеви лампи с ниско налягане	120 - 200	12000 - 20000	
Светодиоди (LED)	30 - 90 (до 130)	50000 +	>80
Органични светоизлъчващи диоди (OLED)	25	~10000	>80

Източник: Насоки „Енергийно ефективно осветление“, разработени в рамките на проект „Buy Smart+ – Зелени поръчки в Европа“ на ЕС, финансиран от програмата „Интелигентна енергия за Европа“ - юни 2012 г.

Фиг. 6: Сравнение: Ефективност на лампи

Източник: Насоки „Енергийно ефективно осветление“, разработени в рамките на проект „Buy Smart+ – Зелени поръчки в Европа“ на ЕС, финансиран от програмата „Интелигентна енергия за Европа“ - юни 2012 г.

Лампите с висока трайност са препоръчителни от екологични съображения и с оглед намаляване на разходите за поддръжка. Животът на продуктите винаги следва да се взема под внимание. За лампи, които са етикетирани, се препоръчва да се провери класът на енергийна ефективност. Когато има такива и в зависимост от приложението, за предпочитане е да се използват лампи от класове „А“, „А+“ и „А++“.

IV. ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Политиката по енергийна ефективност в община Шабла е насочена към постигане на определени цели и приоритети, заложи в развитието на общината като цяло. Общинската програма за енергийна ефективност до 2025 г. е подчинена на националната дългосрочна програма по енергийна ефективност, която конкретизира тезите на Управленската програма на Правителството и Енергийната стратегия на България, като формулира инициативите и мерките за повишаване на енергийната ефективност.

Прилагането на успешна политика по енергийна ефективност води до повишаване качеството на енергийните услуги при приемлива цена за обществото и възможност за намаляване на енергопотреблението, чрез внедряване на конкретни мерки за икономия на енергията. Тенденцията за третиране на енергията като елемент на местната политика и планиране от страна на местните власти е условие за рационалното използване на енергията на местно ниво.

Със засилване на процеса на децентрализация на българските общини и в резултат от приватизацията в енергетиката общините придобиха нови функции, насочени към намаляване на консумацията на енергия и понижаването на разходите за енергийни нужди, намаляване до минимум на вредните въздействия върху околната среда и промяна в поведението на крайните потребители в бита, услугите и местната промишленост.

Общините разполагат с широки правомощия за организация и координация на дейностите, свързани с рационалното използване на местните възобновяеми източници. Децентрализираното производство на енергия от възобновяеми източници или използването на слънчевата, вятърната енергия и биомасата съобразно местния потенциал и нужди е сектор с големи перспективи за устойчивото развитие на всяка община.

Община Шабла провежда политика насочена към оптимизиране на енергийните си разходи. Реализираното намаляване на енергопотребление на територията на общината е принос за постигане на националната индикативна цел за енергийни спестявания. Основните насоки на местната политика по енергийна ефективност са:

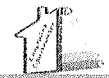

- Намаляване топлинните загуби в сградите чрез подобряване на енергийните им характеристики;
- Използване на енергийните ресурси за отопление и охлаждане, чрез високоефективни системи;
- Поддържане на стабилни параметри на средата в обитаваните помещения;
- Подмяна на горивата с ниска ефективност;
- Създаване условия за насърчаване използването на ВИ на енергия;
- Намаляване емисиите на вредните газове;
- Модернизиране и автоматизиране на осветлението на общинските обекти, чрез използването на високоефективни източници на светлина и системи за контрол;
- Насърчаване на добрите практики при договорирането за енергоспестяване.

Приоритетни направления за проекти и мерки за енергийна ефективност:

- Изграждане на информационна система за състоянието енергийната ефективност в община Шабла;
- Създаване на база данни за информация по мерки за ЕЕ с препоръчителен характер, отнасящи се за община Шабла;
- Насърчаване разработването и осъществяването на проекти за намаляване потреблението на енергия в производството на стоки и услугите;
- Подобряване енергийните характеристики на обществените и жилищни сгради и намаляване на топлинните загуби, чрез саниране (пълно или частично);
- Ефективно използване на енергийните ресурси за отопление, чрез отоплителни системи с висока ефективност, включващи и възможности за регулиране на потреблението и поддържане на стабилни нормативни параметри на средата в отопляваните обекти;
- Продължаване процеса на обследване на сгради с РЗП над 250 кв.м. и стопански сгради с голямо годишно потребление;
- Модернизиране на осветлението в общинските обекти без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението /чрез използване на компактни луминесцентни лампи, автоматични системи за контрол, управление, ниво на осветеност/;
- Подобряване на цялостната енергийната ефективност при уличното осветление;
- Обучение на специалисти от общинската администрация, работещи в сферата на енергийната ефективност по енергиен мениджмънт;
- Популяризиране и насърчаване на добрите практики в сферата на договорирането за енергоспестяване в общинския сектор;
- Намаляване емисиите на парниковите газове. Икономията в потреблението на енергия, в резултат от въведени мерки за повишаване на енергийната ефективност, не се отразява пряко върху равнището на емисиите на парникови газове, но същевременно повишаването на енергийната ефективност води до ограничаване необходимостта от производство на допълнителна енергия, а с това се ограничава вредното въздействие върху околната среда;
- Изграждане на постоянно действащ център за информация по енергийна ефективност и информационни кампании;
- Разширяване доброто взаимодействие между Община Шабла и областните и национални структури и организации.

Общината е в състояние да упражнява контрол върху редица дейности, водещи до повишаване на енергийната ефективност, да взема стратегически решения, свързани с това и в

границите на своите компетенции да налага на инвеститорите изпълнения на мерки с подобен характер. Основни инструменти за това могат да бъдат:

- одобряване на устройствени планове;
- използване на екологично съобразени технологии;
- насърчаване на частната инициатива, свързана с реализиране на енергоефективни мероприятия.

Тук действията могат да бъдат насочени в две посоки:

- Общината да оказва влияние върху крайните клиенти на енергия - промишлени предприятия, търговски обекти, домакинства, чрез провеждане на информационни кампании и предоставяне на стимули за намаляване потреблението на енергия;
- Изпълнение на съвместни дейности със задължените лица - търговци с енергия.

В изпълнение на общинската политика по енергийна ефективност през периода 2020-2025 г. се предвижда кандидатстване за саниране на многофамилни жилищни сгради в гр.Шабла по Националната програма за енергийна ефективност.

Важен приоритет в периода на изпълнение на програмата е поетапната подмяна на уличните осветителни тела в общинския център и всички населени места, които в момента са общо 1 618 броя натриеви лампи. Предвижда се те да бъдат постепенно заменени с LED осветителни тела и частично въвеждане на хибридно соларно улично, парково и фасадно осветление.

Предвижда се внедряване на мерки за енергийна ефективност в редица общински сгради и обекти на образователната инфраструктура, частни жилищни и стопански сгради.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ

Снабдяването с електрическа енергия в община Шабла се осъществява посредством електроенергийната система на страната, като електропреносната и електроразпределителна мрежа и съоръженията към нея се стопанисват, поддържат и реконструират от „ЕНЕРГО-ПРО България“ ЕАД.

Най-висок дял в енергийното потребление на битовия сектор има електроенергията. Над 75% от целия жилищен фонд се състои от сгради с ниска енергоефективност, остарели, амортизирани, без изолации, с дървена дограма. Предприеманите ремонти са частични и не включват прилагане на цялостни мерки за енергийна ефективност, което води до неблагоприятен енергиен баланс в домакинствата. Над 50% от домакинствата използват стари електрически уреди, а не енергоефективни – причината за това са ниската покупателна способност, особено на населението от третата възраст. Голяма част от хората не са информирани за етиктирането на стоките и параметрите им по отношение на икономичност на ел. енергия.

Високото енергийно потребление в общината налага мерки за пестене на енергия, повишаване на енергийната ефективност, внедряване на алтернативни енергийни източници - ВЕИ, биогорива и икономия на средства в обществения сектор, промишлеността, селското стопанство, търговията и услугите.

Ролята на Общината е в създаването на подходяща среда за енергоспестяване, в даването на личен пример и осигуряване на съдействие при достъпа до средства за финансиране на мерки за енергийна ефективност.

Основно перо в консумацията на енергия е обслужването на общинските сгради: административните сгради, сгради на образованието и социални обекти, също така и уличното осветление и др. енергоконсумиращи услуги изпълнявани от общината /културни и спортни мероприятия/. Обща черта в тези обекти е нерационалното използване на енергията, която същевременно надхвърля нивата за ефективна консумация, постигани в подобни сгради в другите страни от Европейския съюз.

Таблица 22: Разходи на Община Шабла за използвана ел. енергия в общински сгради и обекти на образователната инфраструктура в периода 2016-2018 г.

2016		2017		2018	
kWh	сума с ДДС в лева	kWh	сума с ДДС в лева	kWh	сума с ДДС в лева
525 068	94 946	489 068	99 108	428 958	86 901

Източник: Общинска администрация - Шабла

Общото потребление на електрическа енергия за всички сгради общинска собственост на Община Шабла за периода 2016-2018 г. е в размер на 1 443 094 kWh или 280 956 лева, което средногодишно формира разход в размер на 93 652 лева. Анализираният данни сочат, че използваната електроенергия в общинските сгради и обекти се увеличава през 2017 г. спрямо 2016 г. с 4 % и намалява през 2018 г. спрямо 2017 г. с 12 %. Респективно се запазват в близки граници разходите за потребяваната енергия в общинския бюджет в началото и в края на разглеждания период. Това е тенденция, която изисква в бъдеще търсене на нови подходи и механизми за енергийна ефективност и икономия на средства.

Таблица 23: Разходи на Община Шабла за използвана ел. енергия за улично осветление във всички населени места за периода 2016-2018 г.

2016		2017		2018	
kWh	сума с ДДС в лева	kWh	сума с ДДС в лева	kWh	сума с ДДС в лева
582 550	107 761	568 401	104 696	379 727	76 654

Източник: Общинска администрация - Шабла

Уличното осветление коства на общинския бюджет 289 111 лева за периода 2016 - 2018 г. Количеството консумирана ел. енергия и разходите за нея са най-високи през 2016 г., след което намаляват минимално с 3% през 2017 г. и през 2018 г. намаляват значително с 27%. Разходите за улично осветление са средногодишно 96 370 лева за периода 2016 – 2018 г. или 51 % от всички разходи за ел. енергия на общината на годишна база за тригодишния период, които са в размер на 570 076 лева.

За периода 2017-2019 г. за отопление на общински сгради са изразходени около 153 тона газьол.

Основните сгради генериращи разходи за отопление са Общинска администрация – Шабла, СОУ „Асен Златаров”, ЦДГ „Дора Габе”, ЦДЯ „Радост”. През 2017 г. общото потребление на газьол е 59 тона на стойност 107 311 лв. През 2018 г. е 50 тона на стойност 95 061 лв. През 2019 г. потреблението е 44 тона на стойност 115 318 лв.

Забелязва се тенденция на постепенно намаляване на изразходваните количества газьол през последните три години. Ефекта от тези значителни икономии в голяма степен намалява от факта, че през 2019 г. единичната цена на литър газьол се увеличава двукратно и поради тази причина общите разходи нарастват с 18% спрямо 2018 г.

Реализирането на икономии от средства за електрическа енергия за отопление и улично осветление, както и на течни горива за отопление може да се постигне основно, чрез поэтапни ремонти и подобряване енергийните характеристики на общинския сграден фонд и текуща оптимизация и поддръжка на уличното осветление с частично въвеждане на хибридно и соларно осветление.

Всички изброени по-горе разходи засягат пряко общинския бюджет и това налага спешни мерки за пестене на енергия, повишаване на енергийната ефективност и въвеждане на ВЕИ в обществен и частния сектор на територията на община Шабла.

За отопление на част от сградите към момента се използват локални отоплителни инсталации. Голяма част от котлите за локално отопление работят с течни горива, горелките са недостатъчно ефективни, липсва измерителна апаратура и автоматизация. Наред с ремонтите е

необходимо преминаване от газбол към използване на ВЕИ, пелети, природен газ, поради това, че тези източници за най-евтини, екологично чисти, с висок КПД и най-ниски загуби при пренос на енергия. При прилагане на тези мерки могат да се постигнат икономии в размер до 50%. За съжаление все още процеса по газификация не е обхванал територията на община Шабла.

Таблица 24: Списък на общинските сгради с РЗП над 250 кв.м., включително с изпълнени мерки за енергийна ефективност в община Шабла към 2019 г.

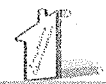
№	Населено място	Сграда	РЗП	Енергиен одит	Клас на енергопотребление	Мерки за ЕЕ Да/Не
1	гр.Шабла	Административна сграда – Община Шабла	941	Не	G	Не
2	гр.Шабла	Поликлиника	825	Да	G	Да
3	гр.Шабла	Читалище	1 427	Не	F	Да
4	гр.Шабла	СУ „Асен Златаров“ със столова и физкулт.салон	1 617	Да	B	Да
5	гр.Шабла	УПК	2 082	Не	G	Не
6	гр.Шабла	ЗОЦ	400	Не	G	Не
7	гр.Шабла	Пожарна	365	Не	G	Не
8	гр.Шабла	Спортна зала	1 893	Да	G	Да
9	гр.Шабла	ЦДГ	1 427	Не	G	Не
10	гр.Шабла	Детска ясла	658	Не	G	Да
11	с.Горун	Читалище	390	Не	G	Да
12	с.Горичане	Кметство/Читалище	463	Не	G	Не
13	с.Пролез	Кметство	283	Не	G	Не
14	с.Езерец	Кметство/Читалище	379	Не	G	Не
15	с.Крапец	Кметство	362	Не	G	Да
16	с.Крапец	Детска градина	365	Не	G	Не
17	с.Ваклино	Читалище	660	Не	G	Не
18	с.Ваклино	Детска градина	520	Не	G	Не
19	с.Ваклино	Бивша детска градина	281	Не	G	Не
20	с.Ваклино	Бивше училище и ф.салон	835	Не	G	Не
21	с.Дуранкулак	Кметство с доп.постройки	366	Не	G	Не
22	с.Дуранкулак	Училище със столова и физкультурен салон	1 357	Не	G	Не
23	с.Дуранкулак	Детска градина	865	Не	G	Не
24	с.Дуранкулак	Читалище	849	Не	G	Не
25	с.Граничар	Кметство	418	Не	G	Да

Източник: Общинска администрация - Шабла

В краткосрочен план Общинската администрация може да въведе енергоспестяващи мерки и да saniра повече обществени сгради, да насърчава въвеждането на ВЕИ, предимно слънчеви колектори най-вече в детските градини, изграждане на фотоволтаични паркове в района, соларни лампи за фасадно осветление и др.

Общите енергийни разходи на община Шабла са относително постоянни. Основните разходи в Общинския бюджет за последните 3 години са за ел.енергия за улично осветление и общински сгради и течни горива за отопление на общински сгради.

Изводът, който се налага е, че Община Шабла трябва да продължи да въвежда мерки за повишаване енергийната ефективност на общинския сграден фонд и уличното осветление във всички населени места. Необходимо е и въвеждане на енергоефективни източници на отопление.

VI. ЦЕЛИ И ОБХВАТ

Целите на общинската енергийна стратегия за ЕЕ са интегрирани в общия контекст на държавната политика за ефективно и сигурно енергопроизводство и енергоспестяване, и Енергийна стратегия на Р.България, която включва основни цели, като:

- насърчаване на инвестиции в ЕЕ при крайния потребител;
- подкрепа, вкл. чрез държавни гаранции, на проекти за управление на потреблението, които имат значителен социален ефект;
- подобряване на ефективността в процесите на преобразуване на енергия;
- намаляване на енергийните загуби;
- опазване на околната среда.

Приоритетите на община Шабла за повишаване на енергийната ефективност са в зависимост от националните цели за енергийна ефективност и в съответствие със стратегическите цели и политиката за устойчиво енергийно развитие, заложи в Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г. и ще бъдат включени в новия Общински план за развитие за периода 2021-2027 г.

Обхватът на настоящата Програма за енергийна ефективност на община Шабла е 5 години от 2020 г. до 2025 г., като е съобразен с програмния период на планиране в ЕС, както и със съществуващите и бъдещите възможности за финансиране на енергоспестяващи мерки по национални и европейски финансиращи програми.

Основната цел при разработването на настоящата общинска програма за енергийна ефективност е да бъдат идентифицирани възможните дейности и мерки, които да доведат до енергийни спестявания, както и приоритетните проекти и източниците на финансиране за тяхното изпълнение. Прилагането на енергоефективни мерки през последните години е задължително не само за намаляване на разходите в общинския бюджет, но и за повишаване на жизненото равнище и комфорта на потребителите на енергия като цяло.

ГЛАВНАТА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ на програмата е:

Намаляване на потреблението на енергия в община Шабла, чрез система от мерки за енергийна ефективност и балансирано оползотворяване на местните ресурси на основата на съвременни технологии за постигане на 0,5 Gw/h икономия на енергия до 2025 г.

ПРИОРИТЕТИ:

П1: Подобряване на енергийното управление на територията на община Шабла, чрез намаляване разходите за енергия, внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки в обществения, частния и бизнес сектор.

П2: Подобряване на екологичната обстановка в общината, чрез методите на енергийната ефективност, балансирано оползотворяване на местния потенциал от възобновяеми енергийни източници и намаляване на вредните емисии в атмосферата.

П3: Създаване на единна информационна система за енергопотреблението на общинските обекти и повишаване на местния капацитет и информираност на гражданите за икономия на енергия, наблюдение и контрол на енергийната ефективност.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ:

1. Подобряване на енергийните характеристики на общински сгради
2. Повишаване на енергийната ефективност на жилищни сгради
3. Повишаване на енергийната ефективност на стопански сгради
4. Повишаване капацитета на местната власт в областта на ЕЕ
5. Повишаване информираността на гражданите и бизнеса за ЕЕ